

LETNIK XXIX, ŠTEVILKA 4/2013

NOVA GLASIL
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE

FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Bojan Bračič

Poskus opredelitve Celjske izdaje SHS 5

Ivan Turk

Primeri blokov v paru 19

Henk Buitenkamp

Razvoj osnutkov za znamke od 5 do
25 para druge slovenske izdaje 1920 22

Tomislav Trpkovski

Pošta na tleh današnje R Makedonije (4) 24

Vencel Ferant

Osnutek za znamko 31

Jerusalem Coffee House London 32

Kako hitro je pismo potovalo leta 1869? 33

Edward Pařka

Nikolaj Kopernik 34

Filatelistični glasnik 42

Alpe – Adria Salon 2013 43

Seminar v Budimpešti 44

Kongres FEPA 46

Napiši pismo 48

110. obletnica rojstva P. Blaznika 50

Tudi to je (bila) filatelija 52

80 let FD Maribor 54

Filatelistično druženje na pikniku 56

Hudič in angelček v arhivu 57

Filatelistični dogodki v letu 2014 58

Smernice za ocenjevanje odprte
filatelije 60

NOVA FILATELIJA

Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja”*

Filatelistična zveza Slovenije je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie — FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations — FEPA)

Za izdajatelja:

Peter Suhadolc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:

Bojan Bračič

e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:

Vencelj Ferant, Veselko Guštin,
Igor Pirc, Lojze Tomc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:

Celjska izdaja SHS - modri pretisk

Prelom in tisk:

www.evrografis.si

december 2013

Naklada:

1200 izvodov

Naslov uredništva:

Filatelistična zveza Slovenije

p. p. 1584

1001 Ljubljana

http://www.fzs.si

ISSN 1408-0303

Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR

Glasilo prejema člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXIX

ŠTEVILKA 4/2013

Beseda urednika

O hierarhiji vseh zbiralcev znamk in drugega filatelističnega gradiva smo že nekajkrat govorili. Tako vemo, da poleg množice zbiralcev v glavnem znamk, ki jim ljubkovalno pravim hrčki, obstaja nekaj manjša množica filatelistov, ki ne zbirajo samo znamk, ampak tudi drugo filatelistično gradivo. Tega razvrščajo in proučujejo, nekateri pa iz zbranega gradiva pripravljajo take in drugačne zgodbe.

Še korak višje so zbiralci, ki filatelistično gradivo in vse, kar je z njim povezano, proučujejo in raziskujejo ter poskušajo pri tem ugotoviti kaj novega, ali vsaj manj znanega, kaj kar do sedaj pri nas še ni bilo opisano.

Mnogi svoje zaklade in svoje ugotovitve ljubosumno čuvajo zase, so pa tudi taki, ki so pripravljeni vse, kar so se sami naučili in spoznali, deliti z drugimi. O teh sem se namenili napisati besedo ali dve, saj se med različnimi mnenji o vsebini naše revije pojavlja vprašanje, ali so nekatere vsebine, ki jih objavljamo, za naše zbiralce dovolj zanimive, da jim namenimo razmeroma dosti prostora.

Mojo osnovno filozofijo, da je Nova filatelija glasilo Filatelistične zveze Slovenije in je kot taka namenjena vsem članom FZS, poznate. Ker so člani Zveze po svojih zbiralskih nagnjenih zelo raznoliki, mora biti raznolika tudi vsebina naše revije. Poleg osnovne naloge, zadovoljiti bralce, pa ima Nova filatelija še eno. Nuditi mora vsem članom v Zvezo združenih društev prostor za objavo rezultatov njihovih proučevanj in raziskovanj, tudi če ta ne pomenijo revolucionarnih odkritij, ampak le stvari, ki do sedaj pri nas še niso bile opisane, ali so bile opisane pred mnogimi leti.

Kot boste ugotovili, so letošnje številke Nove filatelije v poprečju nekoliko debelejše od prejšnjih, kar kaže, da se je dolgo pričakovano zanimanje za sodelovanje v reviji končno povečalo, kar me kot urednika zelo veseli. Upam, da bo tako tudi vnaprej.

Pred prihajajočimi prazniki sem poskusil najti poleg strokovnih razprav še nekaj lahkotnejšega branja in upam, da mi je uspelo. V imenu uredniškega odbora in svojem osebnem želim vsem kolegicam in kolegom iz Zveze nadvse prijetne praznike in dober start v prihodnje leto.

Zbiranje predlogov za priznanja Filatelistične zveze Slovenije društvom in posameznikom

Izvršni odbor FZS je na svoji redni seji 22. oktobra 2013 imenoval Komisijo za priznanja društvom in posameznikom in določil rok za zbiranje predlogov, to je **31. januar 2014**. Priznanja društvom in posameznikom bodo podeljena na Letni skupščini FZS spomladi 2014.

Komisija za priznanja FZS zato poziva vse člane - društva kot tudi člane društev, da v postavljenem roku pripravijo predloge in jih v zaprti kuverti s pripisom **Za komisijo za priznanja** naslovijo na FZS, p. p. 1584, 1001 Ljubljana.

Predlogi naj bodo pripravljene skladno s **Pravilnikom o priznanjih Filatelistične zveze Slovenije**, sprejetim 15. junija 1999 in objavljenim v NF 1/2000. Pri tem upoštevajte dopolnitev 10. člena, ki je bila sprejeta na Skupščini FZS leta 2012. Po dopolnitvi je za bronasto

odličje Lovrenc Košir zahtevano izpolnjevanje najmanj dveh (in ne treh) od postavljenih pogojev. Pri predlogu uporabite tudi **Obrazec za točkovanje priznanja FZS posameznemu članu**, ki je objavljen na spletni strani www.fzs.si.

Za ocenjevanje aktivnosti društev naj predlagatelji upoštevajo **Pravilnik o ocenjevanju društev** in **Obrazec za točkovanje aktivnosti društev**, ki sta ravno tako objavljena na www.fzs.si. **POZOR!** Pri ocenjevanju društev je treba upoštevati aktivnosti društva v letih 2012 in 2013.

Posamezni predlogi morajo biti pripravljene skladno z enim ali drugim Pravilnikom in s priloženim izpolnjenim ustreznim obrazcem.

Komisija za priznanja FZS

COLLECTA[®]
8. MEDNARODNI SEJEM ZBIRATELJSTVA

Organizira: **PROVENT**

27.–29. marec 2014
Gospodarsko razstavišče, Ljubljana

Vabljeni k sodelovanju!

- Predprijave: do 4. decembra 2013
(5 % popust na najem mize ali razstavnega prostora)
- Zadnje prijave: do 20. februarja 2014

Več o oblikah sodelovanja na www.collecta.si

Bojan Bračič

Poskus opredelitve Celjske izdaje SHS

Celjska izdaja SHS je ime za serijo avstro-ogrskih znamk s pretiskom SHS SLOVENIJA 29./X. 1918 v treh vrstah in okrasno spiralo v desnem spodnjem kotu. Na nekaj znamkah je zraven odtisnjena nova vrednost. Ideja, potegniti zgodbo o tej izdaji iz zaprašenih predalov, je nastala po dveh najdenih besedilih o teh znamkah, ki v dosedanjih razpravah nista bili omenjeni.

O Celjski izdaji so v preteklosti pisali različni avtorji. Pred 13. leti je problematiko temeljito obdelala in osvetlila Ljudmila Bezljaj Krevcl, svoj pogled na to izdajo pa je kasneje opisal v katalogu Slovenika Jože Velikanje. Ker so o teh znamkah mnenja še vedno deljena, pojavili pa so se novi podatki, sem s študijem vse znane mi literature poskusil oblikovati najverjetnejšo sliko o tej izdaji. Za razliko od zgodovinarke Ljudmile Bezljaj Krevcl, ki se je osredotočila na izdajo v luči širšega družbenega dogajanja, sem problematiko poskusil obdelati iz bolj filatelističnega zornega kota.

Zgodovinski okvir

V zadnjih mesecih I. svetovne vojne se je začela organizirati narodna oblast tudi v Sloveniji. V Zagrebu je bil 5. in 6. oktobra ustanovljen Narodni svet Slovencev, Hrvatov in Srbov kot politični predstavnik narodov, ki so živeli na ozemlju južnoslovanskih narodov nekdanje Avstro-ogrske.

Po porazu Avstro-ogrske in centralnih sil sta hrvaški sabor v Zagrebu in ljudski shod v Ljubljani 29. oktobra

1918 razglasila narodno osvoboditev in ustanovitev samostojne Države Slovencev, Hrvatov in Srbov s središčem v Zagrebu. V Ljubljani je bila 31. avgusta osnovana Narodna vlada SHS. To je bil najvišji zakonodajni in upravni organ v Sloveniji.¹

Narodna vlada je 14. novembra sprejela in 21. novembra razglasila odredbo o prehodni upravi za Kranjsko, Goriško, slovenski del Istre, mesto Trst z okolico ter za Štajersko in Koroško, kolikor sta bili ti dve del Države SHS. V uredbi so bili za ustanovitvijo Poštnega in brzojavnega ravnanstva za vse slovensko ozemlje v Ljubljani postavljeni temelji slovenske poštne uprave.²

Nevarnost s strani Italije, ki je v skladu z Londonskim paktom zasedla Primorsko in Istro ter dele Dalmacije, in pritisk Srbov po združitvi v skupno državo, izražen že s Krfsko deklaracijo, sprejeto 20. junija 1917 v izgnanstvu na Krfu, sta povzročila 1. decembra 1918 združitev Države SHS s Kraljevino Srbijo (teden dni prej združene s Kraljevino Črno goro in Vojvodino) v Kraljestvo (od leta 1929 Kraljevina) Srbov, Hrvatov in Slovencev (Kraljevina SHS) s prestolnico v Beogradu.³

Z ukazom 7. decembra 1918 je bil za ministra pošte in telegrafa v Kraljevini SHS imenovan dr. Edo Lukinič, čeprav je bila nova skupna vlada Kraljevine SHS imenovana šele 20. decembra.

Minister je z odredbo 16. aprila

1919, ki je začela veljati 1. maja 1919, odredil organizacijo državne pošte v Kraljevini SHS. Tako je Poštno in telegrafsko ravnateljstvo u Ljubljani samostojno poslovalo (po službenem redu za nekdanje avstrijske poštne direkcije iz leta 1885) do 30. aprila 1919.⁴

Ko sem začel proučevati različne vire, ki govorijo o Celjski izdaji, sem poskusil odgovoriti na nekaj vprašanj:

- 1 Kaj vse obsega ta izdaja?
- 2 Kdo in kdaj je izdajo pripravil?
- 3 Zakaj?
- 4 Kako je končala?

Za prvi pisni podatek o obstoju teh znamk je do sedaj veljal članek V. Tomeca *Zadnja beseda na naslov gospoda ministra za pošto v Beogradu*, Balkan, št. 10, december 1919, str. 287. Pri proučevanju vsebine pa sem odkril, da je Tomec o teh znamkah pisal že prej. V isti reviji sta bila že pred tem objavljena članka, o katerih se do sedaj ni govorilo in pisalo:

- *Preprečen atentat na žepe nabiralcev poštних znamk* (Balkan št. 5/1919, str. 144,145) in

- *Na naslov g. ministra za pošto v Beogradu. Razrešena uganka* (Balkan 8-9/1919, str. 254).

Za študijo znamk Celjske izdaje sem uporabil še naslednje zapise:

- Avgust Jug: *Handbuch und Spezialkatalog über die Briefmarkenausgabe 1919/21*, str. 168, tipkopis iz 1950, Tehnični muzej Slovenije, Muzej pošte in telekomunikacij Polhov Gradec. Tipkopis je bil leta 1954 dopolnjen ali popravljen, vendar tega nisem uspel dobiti.

- J. Tavzes: *Zgodovina slovenske poštne znamke* – tipkopis, po Biografskem leksikonu iz leta 1953, po Z. Skoku iz leta 1956, str. 14-16; Tehnični muzej

Slovenije, Muzej pošte in telekomunikacij Polhov Gradec.

- Ferdo Kunej: *SHS Slovenija 29. X. 1918* – Nova filatelija VI, 8/1954, str. 248-249.

- Ferdo Kunej: *Slovenija SHS iz listopada 1918*, Filatelija 7-8, Zagreb 1967, str. 137.

- Dr. Miran Vardjan: *Celjska izdaja – predhodnica verigarjev?* Filatelistični zbornik IV/1987, str. 51-56.

- Dr. Miran Vardjan: *Kaj verigarji povedo današnjemu filatelistu?* Filatelistični zbornik VI/1994.

- Jugomarka, Jubilarno izdanje za Slovenijo, Katalog poštanskih maraka Jugoslovenskih zemalja, 1. del (različni letniki).

- Cvetko Zupančič, *Ročni pretisk »SHS Slovenija 29.X.1918«* na avstrijskih znamkah iz 1916/1918, tipkopis (dve strani), 12. maj 1993. Hrani Anton Krauthaker.

- Dr. Ljudmila Bezljaj Kregel: *Znamke „celjske izdaje“*, Poštni razgledi 2 in 3/1999.

- Dr. Ljudmila Bezljaj Kregel: *Težave, zdrahe in zamere ob izdajah prvih slovenskih znamk*, Zbornik 50 let Filatelističnega društva Lovro Košir, Škofja Loka, 1999, str. 57-74.

- Blanka Koželj: *Prve slovenske znamke*, Prijatelj (glasilo Slovenske nacionalne stranke), št. 34/1996, str. 16 – objavljen je del Tavzesovega tipkopisa s podatki o znamkah Celjske izdaje in Tavzesovim komentarjem ob tem ter kopija Kunejevega prispevka iz Filatelije.

- Jože Velikanje: *Neuradna izdaja – Celjska izdaja*, Katalog poštних znamk in celin, Slovenika 2003 (in dalje).

- Celjska izdaja je omenjena s stavkom ali dvema še v različnih drugi literaturi, vendar te navedbe niso bistvene, zato jih na tem mestu posebej ne navajam

Pretiskane znamke

Jug piše v prvem tipkopisu, da je bilo pretiskanih 23 rednih znamk, dve znamki za ekspresno pošto in tri porto znamke, skupaj 28 znamk s črnim pretiskom; v kasnejšem, popravljenem izvodu je dodal še pet modrih pretiskov.

Kunej v svojem prvem članku (1954) navaja črni pretisk na 22 rednih, dveh ekspresnih in treh porto znamkah ter 10 modrih in 3 rdeče pretiske. V drugem zapisu (13 let pozneje) je število črnih pretiskov na rednih znamkah povečal na 25, število modrih pa zmanjšal na osem; v obeh primerih govori o 40 različnih pretiskih. Pri črnih pretiskih je razlika v znamkah za dve kroni, poleg

Zumstein 213 se pojavi še Zumstein 192; o slednji znamki piše edino Kunej. Dodal je še pretisk znamke za 4 krone brez dodane nove nominale, pri modrih pa je izpustil pretiska na znamkah za dve in tri krone.

Tavzes navaja pri črnem pretisku 25 rednih znamk in dve za ekspresne pošiljke ter tri porto znamke, zraven pa navaja 14 pretiskov v modri barvi in tri v rdeči. Navaja črni in modri pretisk na znamki za 4 krone (Zumstein 205), ki ga je Kunej dodal v drugem prispevku, in znamko za 10 kron (Zumstein 206), ki jo je Kunej v drugem prispevku zamenjal za pretisk na drugi 10 kronski znamki (Zu 195) . Večje število različ-

Manjkata znamki za 4 krone (rumeno zelena) in za 10 kron (vijolična).

nih znamk gre na račun dejstva, da so bile posamezne znamke za dve, tri, štiri in deset kron izdane večkrat. Izdaja iz leta 1917 (Mi 204-207 / Zu 203-206) je v svetlejših barvah; po Zumsteinu tudi na sivo belem papirju. Zadnja izdaja, ki jo postavlja Michel v leta 1917-1919 (Mi 208-211), Zumstein pa v leti 1917-1918 (Zu 213-216), je na vlaknastem papirju.

Vardjan piše, da je v članku, ki je bil objavljen leta 1936 v dnevniku Jutro, omenjenih samo 26 znamk s črnim pretiskom in skupaj 10 v barvnih pretiskih (ne loči modrih in rdečih). Jug in Kunej bi naj po Vardjanu navajala 27 pretiskanih znamk v črni barvi in različna števila v barvah; po Vardjanu je Jug s črnilom dopisal pet modrih pri popravljanju prvega tipkopisa. Vardjan med uporabljeno literaturo navaja samo prvi Kunejev članek, drugega iz leta 1967 in Tavzesovega tipkopisa očitno ni poznal. Pri Jugu je spregledal pretisk znamke za 4 krone (ki je tudi Kunej v prvem članku ne omenja). Obstaja še vprašanje pri Vardjanovem navajanju Jugovega tipkopisa, saj piše, da je Celjska izdaja v Jugovem tipkopisu iz leta 1950 na straneh 36 in 37, v tipkopisu, katerega kopijo imam sam, pa je 54. poglavje *Nicht zur Ausgabe gelangte Ueberdruckausgabe auf Österreichischen Marken*, ki govori o Celjski izdaji, na strani 168. Ali gre za različne tipkopise in s tem za

»Zbirka« modrih pretiskov kaže na zelo raznoliko kakovost pretiskov.

različne podatke, ali zgolj za napako pri Vardjanovem navajanju strani?

V katalogu Jugomarke (1988/89, I. del) je omenjeno v zadnjem poglavju Privatna izdanja, da je grupa špekulantov pretiskala redne, ekspresne in porto avstrijske znamke 1916/17 (39 raznih) z ročnim žigom S.H.S. Slovenija 29. X. 1918 brez pooblastila nadrejene oblasti. Pretiski so v črni, modri in rdeči barvi; nič ne piše o številu pretiskanih

Ena od »spornih« znamk s podobo cesarja Franca Jožefa

znamk v posameznih barvah. Izdaja je postavljena v leto 1920.

Cveto Zupančič v svojem tipkopisu navaja Juga, Kuneja, Vardjana in Tavzesa ter lastne raziskave. Navaja 25 črnih pretiskov na rednih znamkah, tri na porto in dva na ekspresnih znamkah. Pri črnih pretiskih na rednih znamkah navaja znamke za 15, 20, 25 in 30 vinarjev samo z likom Karla. Pri ekspresnih znamkah dodaja pri obeh vrednostih še varianti s priveskom z Andrejevim križem. Za modre pretiske piše, da jih je 14 in so samo na rednih znamkah. Navaja tudi tri znamke z rdečim pretiskom. V glavnem povzema Tavzesa.

Velikanje je očitno uporabil Tavzeseve podatke, saj najdemo v Katalogih Slovenika enako število pretiskanih znamk kot pri Tavzesu. Velikanje navaja najprej 27 pretiskanih znamk (razvrščene po arabskih številkah); vse s črnim, devet z modrim in tri z rdečim pretiskom; skupaj torej 39 znamk. Posebej so zapisane tiste, ki so označene kot »zelo majhne količine« in so razvrščene z rimskimi številkami; tri v črni in pet v modri barvi. Tako je na spisku 47 različnih znamk, kot pri Tavzesu. Naklad Velikanje ne navaja.

Kunej v obeh prispevkih piše o znamkah z vrednostmi za 15, 20, 25 in 30 helerjev z likom Franca Jožefa, o katerih Vardjan dvomi. Tavzes jih ne navaja, z Jugovim seznamom se ne da primerjati, saj je zapisan samo po nazivnih

vrednostih brez kataloških številk pretiskanih znamk. Vardjan je prepričan, da gre za znamke z istimi nominalami, z likom cesarja Karla, ki jih navaja tudi Tavzes; te znamke so običajne tudi na filatelističnem tržišču. Izšle so 10. maja 1917, znamka za 20 helerjev v modro-zeleni barvi še leta 1918. Ugotovitev se sklada s Ferchenbauerjem,⁵ ki piše, da so znamke iz serije, ki je začela izhajati 28. septembra 1916 in je izhajala do konca leta 1918 (MICHEL te znamke deli v več serij), veljale v poštnem prometu najdlje do 31. oktobra 1920, razen znamk z likom cesarja Franca Jožefa (15, 20, 25 in 30 helerjev), ki so veljale le do 28. januarja 1918.

Bruno Kolenič pravi, da je vsaj eno pretiskano znamko z likom Franca Jožefa videl, zanimiv pa je tudi zapis na koncu Vardjanovega prispevka, v katerem govori o treh tipih pretiska. Piše namreč, da je tretji tip pretiska našel na vseh znamkah z likom Franca Jožefa za 15, 20, 25 in 30 helerjev (ki jih naj ne bi bilo), medtem ko je na znamkah s podobo Karla našel samo pretiske prvega in drugega tipa. Zaradi tega je sklepal, da je pretisk tipa tri ponaredek. (Več o tem pri Pretiski).

Kljub mnogim razlikam se vsi strinjajo v tem, da so bile pretiskane samo v črni barvi tri porto in dve znamki za ekspresno pošto in da obstajajo samo tri vrednote pretiskane z rdečo barvo; slednjih Jug ne omenja.

Nominala	MICHEL/ Zumstein	Preisk			Nak. J, K	Nak. T
		Črni J+ K+T+V	Modri	Rdeči K+T+V		
3 vin	185 / 178	*			7.175	
5 vin	186 / 179	*			13.000	
6 vin	187 / 180	*			17.050	
10 vin	188 / 181	*			2.000	
12 vin	189 / 182	*			7.020	
15 vin	190 / 183	K	K		K 10.591	
15 vin	221 / 207	T, V	J, T, Z		10.591	mo 2x črn
20 vin	191 / 184	K	K		K 15.000	
20 vin	222 / 208	T, V	J, T, Z		15.000	
25 vin	192 / 185	K		K	K 7.330	
25 vin	223 / 209	T, V		T, V, Z	7.350	rdeči 200
30 vin	193 / 186	K	K		K 7.336	
30 vin	224 / 210	T, V	J, T, Z		7.356	mod. manj
40 vin	194 / 187	*	K, T, Z	*	6.800	mod. 400 rdeči 200
50 vin	195 / 188	*	K, T, Z		6.837	mod. manj
60 vin	196 / 189	*	T, Z	*	6.831	mod. malo rd. 1.100
80 vin	197 / 190	*	J, K, T, Z		J 6.838 K 6.800	
90 vin	198 / 191	*	K, T, Z		6.897	mod. 1000
1 Kr	199 / 220	*	J, K, T, Z		6.806	črni malo
2 Kr	200 / 192	le K2			6.848 skupaj z Zu 213	
2 Kr	204 / 203	le T, Z	T, Z			črni malo
2 Kr	208 / 213	*	K 1,		6.848	črni 500
3 Kr	201 / 193	/	T, Z			mod. 6
3 Kr	205 / 204	/	T, Z			mod. 200
3 Kr	209 / 214	*	K 1, T, Z		1.307	mod. malo
4 Kr	206 / 205	* (K2)	T, Z		942	čr samo 3
10 Kr	203 / 195	* (K1)			109	čr samo 8
10 Kr	207 / 206	* (K2)				črni 92
Ekspres						
2 vin	219 / 211	*			10.000	
5 vin	220 / 212	*			10.000	
Porto						
5 vin	P 47 / 47	*			10.000	
10 vin	P 48 / 48	*			10.000	
15 vin	P 49 / 49	*			10.000	
Nove vrednosti						
10v/5 vin	186 / 179	*			12.000	črni 2.000
3Kr/1 Kr	199 / 220	*			6.800	
4 Kr/1Kr	199 / 220	*			6.850	
10 Kr/1 Kr	199 / 220	*			6.800	

Tavzes in Kunej sta znamke označila po Zumsteinovem katalogu, Vardjan je uporabil oznake poleg tega še po Michelovem katalogu, enako Zupančič, Velikanje samo po Michelu. Jug v svojem zapisu ne uporablja kataloških številčk pretiskanih znamk, zgolj nazivne vrednosti.

* pomeni, da o tem pretisku pišejo vsi avtorji (pri rdečih pretiskih brez Juga), posamezne črke pa, da o tem pretisku piše le ta avtor. Pri Jugu je omenjena opredelitev pri nekaterih znamkah problematična, saj v svojem spisku ne navaja kataloških številčk, ampak le nazivne vrednosti znamk.

J August Jug, mariborski filatelista, zaslužen za aktivno filatelistično življenje v 20 in 30-tih letih v Mariboru, vodja filatelističnega krožka in velik strokovnjak za verigarje. Celjski izdaji je v svojem 233 strani obsegajočem tipkopisu (toliko jih ima kopija, ki jo posedujem) namenil samo eno stran, kar pomeni, da ga ni posebej zanimala.

K Ferdo Kunej, celjski filatelista, o katerem nisem uspel veliko izvedeti. Njegovi zapisi o Celjski izdaji, ki jih z ničemer ne dokazuje ali utemeljuje, se v nekaterih trditvah bistveno razlikujejo od drugih. Njegova »teorija« o Celjski izdaji je imela kljub temu očitno precej privržencev, saj recimo Vardjan v svojem članku piše: »Po nekaterih ustnih informacijah naj bi tudi večji del priprav zanje (za Celjsko izdajo, op. B. B.) potekal v Celju. Zato naj bi se udomačilo ime Celjska izdaja«. Take govornice je očitno upošteval tudi Andrej Ivanuša, ki piše⁶: »Poleg teh znamk (Verigarjev, op. B. B.) so bile v Sloveniji izdane še začasne in lokalne znamke v Celju ter Dobrovniku in Beltincih v Prekmurju.«

Zraven sta objavljeni dve sliki znamk iz Celjske izdaje.

T Janko Tavzes, poštni strokovnjak, prevajalec in leksikograf, rojen 23. decembra 1893 v Idriji, umrl 3. junija 1959 v Ljubljani. Po maturi je stopil leta 1912 v pošno službo v Trstu, tu opravil tudi poseben poštni tečaj in bil od 1913–37 (z izjemo 1918, ko je bil vojak na soški fronti, in 1930–31, ko je bil inšpektor poštne direkcije v Zagrebu) pri poštni direkciji v Ljubljani, od pomladi 1931 šef personalnega odseka, od leta 1932 do 1937 direktor.

Poleg službe je Tavzes študiral na filozofski fakulteti romanistiko, primerjalno in slov. književnost in 1927 diplomiral. Po l. 1918 je T. sodeloval pri reorganizaciji poštne uprave pri nas, poskrbel za ustaljeno pošno terminologijo, v slovenščino prevedel več sto nekdanjih avstrijskih uradnih tiskovin, v času stare Jugoslavije pa še iz srbohrvaščine vrsto zakonov, uredb in priročnikov poštne stroke. Leta 1921 je bil prvi urednik strok. glasila Poštni glasnik in v letih 1925–29 urednik Okrožnice direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani. Iz francoščine je prevedel večje število leposlovnih del.⁷

Z Cveto Zupančič

Naklade posameznih znamk, ki jih omenjata Jug in Kunej (povzame jih tudi Vardjan), se skoraj povsem skladajo; razlika pri znamki za 80 helerjev je nastala verjetno pri prepisovanju. Od kod so ti podatki, se ne ve; ali jih je Kunej (1954) prepisal od Juge (1950) ali pa oba iz istega vira. Večino teh podatkov navaja tudi Zupančič, razen pri znamki za 2 kroni (208/213), kjer navaja Tavzesa. Tudi pri treh modrih in vseh rdečih navaja Tavzesa, pri ostalih modrih nima

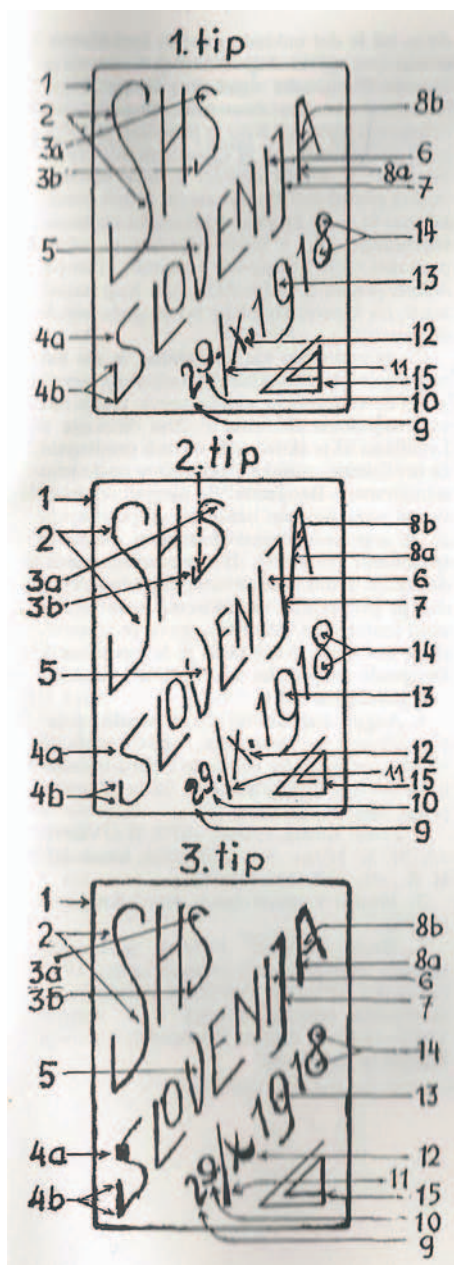
podatkov. Tavzes, ki navaja samo nekatere naklade, piše o tem: »Na sami direktriji je namreč napravil nekdo o njih dovolj notic. V naglici si pa ni mogel prepisati naklad vseh vrednosti ter si je zapisal samo najmanjše številke.« To so očitno te, ki jih Tavzes navaja v svojem tipkopisu.

Pretiski

Niti Jutro niti Jug o samem pretisku ne pišeta, enako je z Zupančičem. Tavzes je o žigu zapisal samo: »Ministra ni ganil v tankem četverokotnem okvirčku nežni poševni napis s kurzivnimi črkami SHS – Slovenija – 29. X. 1918«. Kunej pa navaja, da je žig pravokotne oblike z merami 17 x 23 mm.

Sam pretisk je temeljito obdelal edino Vardjan in po temeljitem pregledu razpoložljivega gradiva našel tri tipe, ki se razlikujejo po velikosti okvirja in v različnih detajlih. Najdeni okvirji so velikosti 17,0 x 23,2 mm (1. tip), 16,5 x 22,0 mm (2. tip) in 16,5 x 23,0 mm (3. tip). Iz obstoja več tipov zaključuje, da so nekateri ponaredki; pri tem mu je najbolj sumljiv tretji tip.

Bruno Kolenič je ob tem dal pripombo, da je videl večji del pole s pretiski in na njej našel vse tri omenjene tipe pretiskov. Tavzes piše v svojem tipkopisu: »Med zbiranjem in kupovanjem avstrijskih znamk je bilo narejenih tudi več enakih preprostih štipiljk in tudi štipiljke za spremenjene vrednosti nekaterih znamk.« Na drugem mestu še piše: »V naglici pa si ni mogel prepisati naklad vseh vrednosti ter si je zapisal samo najmanjše številke. Pa še te številke so bolj ali manj iluzorne, saj ni nihče prisegel, koliko je bilo štipiljk«. Iz tega lahko zaključimo, da so bili za pretiskovanje uporabljeni več kot trije klišeeji; Saša France je omenil celo 15

Vardjanova študija pretiskov, objavljena v *Filatelističnem zborniku*

različnih klišeejev in sam Vardjan je kasneje ustno priznal, da je njegova teorija o treh tipih štipiljk in o ponaredkih najverjetneje napačna.

Zaradi pomanjkanja odtisov originalov štampiljk bi ponaredke lahko ugotavljali le z analizo črnila⁸, če so novejšega datuma, pa tudi s strukturo črt pretiska (glej NF 1/2011, B. Bračič, Ponarejeni pretiski).

Kdo in kdaj

Kako so omenjeni pretiski nastali ali po čigavem ukazu so bili narejeni, obstaja več zgodb. Kunej piše o šušmarjih, ki so to napravili v Celju; za to trditev ne navaja nobenega dokaza in tudi vsi drugi se s tem ne strinjajo. Tudi Jug in Tavzes označujeta izdajo kot špekulantsko. Dopusčata možnost, da je v začetku to bila uradna izdaja, ki je postala neuradna po zavrnitvi Beograda, da se izdaja uporabi v poštinem prometu. Šele takrat so dopustili, da so vso stvar prevzeli špekulanti. Priručnik maraka in Katalogi Jugomarke pišejo o privatni izdaji.

Zupančič piše, da so bile znamke pretiskane ročno v ekonomatu Slovenske poštne uprave v Ljubljani spomladi 1919. Vzrok za to je bilo veliko pomanjkanje verigarjev v poštinem prometu ter razpoložljive količine avstrijskih znamk.

Celotna izdaja zagotovo ni bila pripravljena brez vedenja službenih oseb, saj je o njej odločala celo Slovenska deželna vlada in sprejela sklep, da se zaprosi ministrstvo pošte, da dovoli prodajo teh znamk za filatelistične namene in da se komisiji za Koroško propagando prepusti 6.600 serij z žigom Slovenija z dne 29. oktober 1918 (zapisnik 120. sestanka Deželne vlade za Slovenijo, 10. septembra 1919).¹

Iz zapisnika bi lahko zaključili, da so bile znamke takrat že pretiskane, čeprav dr. Bezljaj-Krevelj navaja možnost, da so člani vlade pred odločevanjem izvedeli, da obstaja v Sloveniji določene

no število serij avstro-ogrskih znamk, pa so se šele takrat odločili o pretisku z navedenim žigom, ki nosi določeno simboliko, in da se te znamke izdajo ob obletnici nastanka Države SHS.

Tavzes: »Že ko so bili Verigarji v prometu, so se na direkciji zopet spomnili zaloge še neporabljenih avstrijskih znamk. Bilo bi res škoda, da bi teh znamk ne izkoristiti, kakor so jih v Italiji, Avstriji in Češkoslovaški. V Ljubljano je bil prišel dober prijatelj najbolj odločilnega faktorja (Tavzes je s tem najverjetneje mislil direktorja Debelaka) in postal na lepem veletrgovec z znamkami«. Tavzes nadalje piše, da je po ustnem naročilu direktorja pogodbo med direkcijo in tem trgovcem podpisal neki poštni uradnik. Piše tudi, da je omenjeni trgovec za pretisk kupoval znamke tudi v Avstriji in da so »tudi v Beogradu nekateri težko čakali na te dragocenosti in so hodili gledat v Ljubljano, kako so pomladi 1919 v ekonomatu tako rekoč noč in dan tolkli s štampiljkami po znamkah. Toda ti gostje niso odločali, ali naj grede te znamke v promet ali ne, čeprav so bile žlahtno ročno delo in nekatere vrednosti pretiskane kar s črno, modro in rdečo barvo. Razume se, da je moralo tako nastati več praredkosti po samo nekaj kosov. Ob tej napetosti pa pride in obišče Ljubljano še minister dr. Edo Lukinić in se ustavi v ekonomatu prav pri teh upa polnih znamkah, že skrbno pripravljenih, da izpolnijo svoj lepi namen«. Kakšen je bil ta namen, Tavzes nikjer ne zapiše. Minister Lukinić je odredil, da se vse prešteje, zapakira in do nadaljnega zaklene v blagajno. Tavzes navaja, da je bilo znamk za 180.000 kron ter da je omenjeni trgovec vložil tožbo proti državnemu zakladu za znesek 14.171 din in obresti. Stavek s temi

številkami je Tavzes v svojem tipkopisu prečrtal, ker je ugotovil, da se nekaj ne sklada; 14.171 din je pri menjavi štiri krone za dinar samo 56.684 kron.

Upoštevati je treba tudi zapis Vladimirja Tomeca, objavljen v 5. številki Balkana iz leta 1919, ki pravi: »Poštno ravnateljstvo v Ljubljani je hotelo filateliste za dan 29. IV. t. l. v proslavo polletnega ujedinjenja osrečiti z izdanjem posebnih poštних znamk, ki bi bile veljavne v prometu samo tega dne, torej prave pravcate jednodnevnicе. Dalo je predtiskati stare avstrijske znamke, kolikor jih je bilo še v zalogi in kar jih je še dobilo iz Nemške Avstrije – seveda ne zastonj – s pretiskom SHS Slovenija. Da bi bila vrsta popolna do vrednote 10 kron in ker so bile posamezne višje kronske vrednote vže popolnoma pošle, je dalo ravnateljstvo na nekatere vrednote še predtiskati novo veljavo, napravilo je n. pr. iz znamke po 2 kroni ono za 10 kron – vse v tem večje veselje nabiralcev znamk.

Določeno je bilo, vse seveda skrivnostno, da se bo 29. IV. t. l. nekaj znamk radi lepšega in da bodo imele oficijelen značaj, dobilo tudi na glavni pošti v Ljubljani pri okencu, a ogromna količina teh znamk bi bila določena samo za filateliste. Toda na kak način! Te znamke bi prevzela v prodajo ne slavna poštna uprava sama, temveč oseba, ki s pošto ni v nikaki zvezi, namreč lastnik nekega – kinematografa. Da bi dotičnik ne prodajal teh znamk po nominalni vrednosti se samo po sebi razume.«

Tomec v članku navaja podoben primer iz Hrvaške, kjer je celotno naklado prevzel poverjenik za pošto Cezar Akačić in so potem znamke, katerih nominalna vrednost je bila 1 krona, prodajali po 500 do 600 kron. Nadalje piše o prepovedi izdaje s strani ministra za pošto

dr. Lukinića in na koncu ugotavlja, da pa bi pripravljene znamke, če so že narejene, lahko dali v resnični poštni promet, saj so zgodovinske vrednosti.

V. Tomec omenja te znamke tudi v članku Na naslov g. ministra za pošto v Beogradu. Razrešena uganka (Balkan 8-9/1919), v katerem ponovno ugotavlja, da znamke niso bile izdane.

Znamke celjske izdaje so omenjene tudi v članku Slovenske jubilejske znamke (Balkan 10/1919), v katerem sta poleg komentarja uredništva Balkana objavljeni še dve Tomecovi pismi. Prvega je dobilo uredništvo tik pred 29. oktobrom 1919, drugega kmalu po tem datumu. V prvem pismu ugotavlja, da bodo znamke le izšle ob obletnici rojstva Jugoslavije in da bi naj dohodek šel za dobrodelni namen, za propagando za Koroško. Ugotavlja pa, da znamk ni samo za 6.600 serij, pač pa mnogo več; piše namreč: »Splošno se namreč govori, da je bilo pretiskanih teh znamk ne za približno 130.000 kron – kar znaša nominala 6.600 serij – ampak za celih 500.000, to je pol milijona kron.« Tomec je očitno vedel za razpravo na sestanku Deželne vlade.

Kdo je bil Vladimir Tomec in od kod je dobival vse informacije (recimo namero o samo enodnevni prodaji), mi za zdaj ni znano.

Tavzes piše, da je izdajo osebno prepovedal minister za pošto Lukinić pri svojem obisku v Ljubljani, kjer je bil med 22. in 24. aprilom 1919.

Jug v svoji drugi popravljeni izdaji piše (v prvi ni podatka o času izdaje), da je pretiskovanje narejeno maja 1919.

Zapisano navaja na zaključek, da so bile znamke pretiskane že aprila 1919, pred sestankom Deželne vlade, ki je o tem odločala šele septembra 1919.

Zakaj

1. Nekateri avtorji pišejo, da je do izdaje prišlo zaradi velikega pomanjkanja znamk v poštnem prometu in razpoložljive količine avstrijskih znamk (Zupančič, Krauthaker) in so prepričani, da ne gre za privatno, špekulativno izdajo, temveč za uradno izdajo, ki pa zaradi prepovedi Poštnega in brzozavnega ministrstva v Beogradu ni prišla v promet. Vzrok je najverjetneje v besedilu pretiska.

2. Tudi Blaka Koželj pravi, da gre za uradno izdajo, ne glede na to, da je kasneje niso spustili v obtok, saj je bila tiskana v uradnih prostorih, z uradnim dovoljenjem oziroma ukazom.

3. Nekateri jim dajejo politični karakter, štejejo jih za politično izdajo.

Na pretisku je datum osnovanja Države SHS in prvič je na znamki napis Slovenija. (B.R., Znamke, ki jih ni v katalogih, Jutro št. 47/1936).

4. Nekateri označujejo Celjsko izdajo kot jubilejno, to bi pomenilo, da bi znamke morale iziti za jubilej (drugo obletnico osnovanja države SHS) in jih uvrščajo v oktober 1920 – to je leto plebiscita, ko so izšle v Sloveniji posebne plebiscitarne znamke; očitno gre za zamenjavo.

5. Nekateri govorijo o čisti špekulaciji (Kunej, Jug, Tomec), nekateri na špekulacijo namigujejo (Tavzes). Večina avtorjev, razen Kuneja, navaja, da se je pretiskovanje izvajalo v ekonomatu Poštnega in brzozavnega ravnateljstva v Ljubljani.

Zopet na naslov poštnega ravnateljstva v Ljubljani. Šel sem na glavno pošto v Ljubljani, da bi si kupil za svojo zbirko po jedno polo vseh izdanih časopisnih znamk (novinskih) znamk. Toda dobih sem mesto teh znamk samo — odgovor, da časopisne znamke prodajajo samo uredništvom časopisov. Odsel sem torej zopet praznih rok, kakor ta čas, ko sem hotel kupiti portoznamke za svojo zbirko. Čudim se le, da nam vsaj še navadne frankoznamke prodajajo poljubno brez kart in legitimacij in še celo po nominalni ceni. Vsaj bi se dalo tudi v Ljubljani vpeljati, da bi se moralo predložiti pismo, da uradnik sam nanj prilepi znamke, kakor je bilo v Beogradu, ali da bi prodajali poštni uradniki znamke po dvakratni ceni, kakor se baje godi v Bosni. Tudi poštnje nabiralnike bi se še dalo odstraniti, vsaj jih tudi na Srbskem še nimajo. O, da veliko bi se še dalo storiti, da bi mo-

ral imeti tujec o nas misel, da prebivajo v Jugoslaviji ljudje, podobni onemu, ki je naslikan na naši 20 vinarški znamki, samo da ima za hrbtom še — rep! Toda šale dovolj. Kako skrbne druge države za filateliste! Po glavnih mestih na pošti posebna okenca za nabiralce znamk, pri razstavah posebni poštni uradi s posebnim slavnostnim žigom i t. d. i t. d. A pri nas! Na pismeno vlogo na pošto ravnateljstvo niti odgovora, a na ustmeno prošnjo se lahko pripraviš, da te vsaj moralčno vržejo skozi — vrata.

Vladimir Tomec (Ljubljana).

Vladimir Tomec je v tistem času dosti dopisoval v revijo *Balkan*, jugoslavenski filatelistički časopis, ki so ga izdajali v Zagrebu od februarja 1918 do prvega četrtertletja leta 1920. V številki 8-9/1919 (avgust-september) so v rubriki *Bilješke iz naše države* objavljeni trije njegovi prispevki. Poleg že omenjenega *Na naslov g. ministra za pošto v Beogradu*. Razrešena uganka, še *Na ljubljanskem poštnem uradu št. 1* ni dobiti znamk in *Zopet na naslov poštnega ravnateljstva v Ljubljani* (kopija na levi), v katerem se pritožuje, ker mu niso hoteli prodati časopisnih znamk. Iz Tomčevih ugotovitev, da na pošti zbiralcem omejujejo prodajo znamk, bi lahko zaključili, da je znamk resnično primanjkovalo in so jih raje namenjali poštnemu prometu. Ob tem se zdi, da je do pretiska avstrijskih znamk prišlo iz resnične potrebe po znamkah.

Po vsem znanem bi zgodba lahko bila naslednja:

1. Nekdo se je na osnovi izkušenj iz drugih držav "spomnil" na zaloge avstrijskih

znamk, ki so ostale na poštah.

2. Direktorju poštne direkcije je predložil pretisk – vsebina pretiska je spodbudila poleg denarnega tudi politični interes.

3. Znamke so bile zbrane iz raznih pošt. Tavzes navaja, da je bila neke ob znamkah zapisana opomba Koroška, kar naj bi pomenilo, da je direkcija te znamke dobila s pošt na Koroškem. To naj bi hkrati pomenilo, da so bili pretiski narejeni šele po izdaji verigarjev in ne pred njimi, kot so sklepali nekateri avtorji. Nekaj znamk so prevzeli od trgovca, ki je s tem prevzel tveganje, vendar tudi možen zaslužek. Aprila 1919 so znamke pretiskane na direkciji v Ljubljani. Ker so manjkale znamke za 2, 4 in 10 kron, so razen osnovnega pretiska nekaj znamk pretiskali tudi na novo vrednost. Raziskati bi morali, kakšna je bila potreba po takšnih nominalah; bolj verjetno je šlo za »kompletiranje« serij za prodajo filatelistom.

4. Da bi se znamke promovirale in pomirili filatelisti, so predvideli prodajo na poštah samo 29. aprila 1919 (Tomec – jednodnevnic); ostalo se bo prodajalo kasneje preko trgovca, po višji ceni, kar daje slutiti predvsem željo po služku. Plavi in rdeči pretiski so gotovo čista špekulacija.

5. Minister Lukinić je bil slučajno v Ljubljani 22. in 23. aprila 1919. O tej slučajnosti bi lahko razpravljali, saj so za pretiske vedeli tudi v Beogradu (Tavzes). Ob pogledu na pretisk, ki je bil v tistem času začete unifikacije države politično izrazito neprimeren, začasna prepoved ob ministrovem obisku ne preseneča.

6. Direktor direkcije je obvestil Deželno vlado o možnosti pridobitve denarja za Komisijo za plebiscit, ker je pričakoval, da bo vlada lažje dobila dovoljenje za prodajo teh znamk. Številka 6.600 serij je bila predstavljena, ker so mnoge znamke pretiskane v takem številu; vprašanje je, kakšen je bil namen viškov in "specialitet". Iz že znanih razlogov tudi Deželna vlada ni prepričala ministrstva o potrebnosti te izdaje; druga zgodba pri tem je seveda želja Beograda, da sploh kaj pomaga Sloveniji za pridobitev Koroške.⁹

7. Čeprav so nekateri prepričani o nedolžnosti direktorja Debelaka, po vseh znanih dejstvih o tem ne moremo biti popolnoma prepričani. Tavzes, ki je bil »zraven« in je kasneje prevzel mesto direktorja ravnateljstva, se o dogajanju v tistem času ne izraža najbolj pozitivno. Na koncu zapisa o pretiskanih avstrijskih znamkah namreč navaja Spectatorjev članek Zanimivosti iz poštne pašaluka z drugega gledišča, ki je bil objavljen v dnevniku Naprej 14. aprila 1922, v katerem med drugim piše: »Ničesar pa ni izvedela javnost o takozvanih makulaturah, katerih so na tisoče pol znosili s klišerji vred iz tiskarn g. direktorju v nadaljnje varstvo Zadeva je res sitna, ker so nekateri gospodje znali odpraviti in se odtegniti kmalu začetkom tiska vsakemu nadzorstvu finančne uprave.« Pripomba se sicer nanaša na tiskanje Verigarjev, toda vprašanje je, zakaj jo je Tavzes navedel na koncu sestavka o Celjski izdaji, če o vsem skupaj ne bi imel slabega mnenja (ali vedenja), ki pa ga ni hotel odkrito zapisati.

Kako se je končalo

Enako kot vse drugo, je skrivnosten tudi konec. Obstajajo naslednje variante:

1. Del naklade je bil prodan špekulantu, drugo je končalo v muzeju Poštne direkcije u Ljubljani. (Jug, Gaber, Vardjan). To v resnici ni bil muzej, bolj nekak depo.

2. Trgovec, ki je prinesel znamke, plačane iz njegovega žepa, jih je seveda zahteval kot povračilo. Vseh znamk bi naj bilo za 180.000 kron. Vložil je tožbo proti državi zakladnici. »Tožba se je vlekla sem in tja, da še danes ni končana. ... Menimo, da so prišle tudi zadnje redkosti v zbirke še iz velikanskega ostanka, ki je bil oddan v trgovini z znamkami za dve promili od nominalne«. (Tavzes).

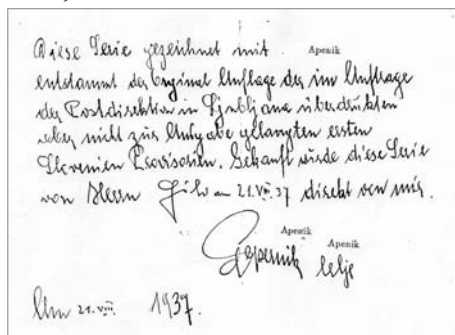
3. Po prepovedi izdaje s strani ministra so znamke dolgo ležale v depolu. Financer te akcije F. P. je zahteval pokritje stroškov in je dobil del teh znamk kot odškodnino. Znamke so tako prišle na tržišče kot eseji ali predlogi za izdajo. (D. Novak, Priručnik maraka jugoslavenskih zemalja, sveska 9, II. Dio Zagreb 1951, str. 250.)

4. Šušmarji, ki so financirali projekt, so po prepovedi izdaje pretiska vse prodali celjskemu filatelistu P. (?) Ta je večino znamk na zadnji strani žigosal z žigom Apenik in prodaja nekompletne serije – skoraj nihče ni vedel, kako bi naj izgledal komplet. Nekaj kompletnih serij je bilo prodano v Poljsko in Češko, nekaj sta jih kupila ljubljanski in graški muzej. Česar ni prodal P., je na koncu druge vojne prevzel rojak Z., ravno tako iz Celja. V veliki poplavi leta 1954 so bile te znamke uničene. (Kunej).

5. Obstaja verzija, da je bila večina pretiskov uničena med vojno, ko so Nemci poslali te znamke iz Celja v Gradec, ker je bil vlak, s katerim so jih prevažali, bombardiran blizu Gradca. (Vardjan).

6. Zaradi prepovedi izdaje znamk je financer utrpel škodo in je tožil Poštan-

sku direkciju v Beogradu; tožbo je dobil po nekaj letih. Znamke so bile shranjene v blagajni ljubljanske direkcije do 2. novembra 1921, ko je prenehala veljava Verigarjev. Tedaj je bila vsa zaloga Verigarjev skupaj z ostanki pretiskanih znamk Beltinci in Dobrovnik te Celjsko izdajo poslana v Beograd. Znamke so bile na licitaciji prodane za 2 promile nominalne vrednosti. Del teh znamk je prišel do trgovca Repernika v Celju (od tod naziv Celjska izdaja). Repernik je atestiral te znamke in atestirane označil s signaturo Apenik. Obstaja tudi atest dr. F. Wallnerja iz Dunaja, ki govori o znamkah brez lepila; te bi naj bile posledica poplave v Celju leta 1954 (Velikanje).

7. K temu lahko dodam še zapis V. Tomeca iz članka z naslovom Na naslov g. ministra za pošto v Beogradu. Razrešena uganka (Balkan 8-9/1919). »Toda brali smo v ljubljanskem časopisju te dni med dnevnimi novicami dobesedno: Obrtno gibanje v Ljubljani. Priglasili so obrt: Fr. P. Komisijska trgovina z znamkami. Zdaj nam je vse znano, zdaj vemo, kam se je nam obrniti, če hočemo dobiti znamke«. Tomec nadalje ugotavlja, da je poštno ravnateljstvo »zavozilo« z ogromno nabavo »jednodnevnic« (tako Tomec imenuje znamke Celjske izdaje) in hoče zdaj izgubo pokriti s prodajo veljavnih znamk trgovcu globoko pod nominalno vrednostjo.

Lahko bi naredili zaključek, da so trgovcu, ki je nabavljal avstrijske znamke za Celjsko izdajo, s prodajo veljavnih znamk pod ceno poskusili nadoknaditi izgubo.

Pri vsem skupaj je zanimivo sovpadanje inicialk trgovca, ki jih navajajo različni avtorji: Fr. P. (Tomec), F. P. (Novak) in samo P. (Kunej).

Kolikor je že zgodb in variant, ki so se ukvarjale s to izdajo, vsi so enotni v eni stvari: te znamke niso bile nikoli v poštnem prometu.

Žigosane znamke, ki se pojavljajo, bi naj obstajale iz preizkušanja pretiskov; za to so uporabljali žigosane znamke, ker je bilo nežigosanih škoda.

Nekateri avtorji omenjajo možnost ponaredkov, vendar nisem o tem našel nič detajlnega, razen pri Vardjanu, ki pa je o svoji teoriji nazadnje sam podvomil.

Kakorkoli že, vsaj nekaj znamk Celjske izdaje je obstajalo v blagajni Ljubljanske direkcije tudi po letu 1922. Obstaja namreč pogodba iz julija 1938 o izposoji teh znamk Filatelističnemu Društvu Ljubljana za pripravo razstave od 6. do 11. avgusta 1938. Poleg te pogodbe obstaja tudi Seznam materiala SHS Slovenija, 29. 10. 1918, ki ga oddaja direkcija pošte v Ljubljani za II. jugoslovansko filatelistično razstavo v Ljubljani od 29. 7. do 8. 8. 1954. V drugem seznamu je omenjenih tudi pet žigov: medeninasti SHS Slovenija, 10, vinarjev, 3 krone, 4, krone in 10 kron. Kje se nahaja to gradivo danes, mi še ni uspelo preveriti.

Zaključek

Kljub nekaterim novim dejstvom je, žal, še vedno preveč neznan, da bi z vso gotovostjo lahko naredili zaključek, ali je to bila uradna izdaja z namenom

pridobiti znamke za poštni promet, ali izdaja, ki bi naj bila uradna, a bi služila predvsem »pridobivanju« denarja od zbiralcev. Vse ugotovljeno pa hkrati odpira nekaj novih vprašanj: kdo in kaj je bil Vladimir Tomec in kdo je bil trgovec F. P. Mogoče bodo odgovori na ti vprašanji kakšno stvar razjasnili; dela torej še ni zmanjkalo.

bojan.bracic@triera.net

Viri:

1. *Država Slovencev, Hrvatov in Srbov; Wikipedija, prosta enciklopedija, <http://sl.wikipedia.org>*
2. *Ljudmila Bezljaj Krevel, Slovenska pošta, telegraf in telefon v kraljevini Jugoslaviji, Pošta na slovenskih tleh, Maribor 1997, str 182*
3. *Država Slovencev, Hrvatov in Srbov; Wikipedija, prosta enciklopedija, <http://sl.wikipedia.org>*
4. *Ljudmila Bezljaj Krevel, Navedeno delo, str. 186*
5. *U. Ferchenbauer, Österreich 1850-1918 Spezialkatalog und Handbuch, Dunaj 1976, str. 279*
6. *Andrej Ivanuša, Poštne znamke na ozemlju Slovenije, Celjska in prekmurški izdaji, Pošta na slovenskih tleh, Maribor 1997, str. 346*
7. *France Dobrovoljc, Tavzes Janko, Slovenski biografski leksikon, <http://nl.ijs.si/fedora/get/sbl:3744/VIEW/>.*
8. *(P. Zrinjščak, Načela ispitivanja filatelističkih objekata, Zbornik referatov Filatelistični seminar Čakovec 2011).*
9. *Janez J. Švajncer, Slovenska vojska 1918-19, Prešernova družba, Ljubljana 1990.*
10. *Ostali viri so naštetni na začetku pripevka, zato jih ponovno ne navajam.*

Ivan Turk

Primeri blokov v paru iz časa Jugoslavije 1945-1991

Vse poštne znamke v prodajni poli so medsebojno povezane, dokler ne ločimo ene od druge na podlagi vpeljanega zobčanja ali s pomočjo škarij, če gre za pole nezobčanih poštних znamk. Blok kot samostojne frankaturne enote so vedno dosti večji od poštних znamk; pri njih ne govorimo več o prodajnih polah, ker je vsak blok že ločeno pripravljen za prodajo.

Toda tiskanje blokov ne poteka ločeno za vsak blok posebej, temveč je vedno več blokov povezanih v dosti večjo tiskovno polo, ki jo je po končanem tiskanju treba razrezati na posamezne bloke. Do povezanih dveh blokov ali bloka v paru za filatelistične namene potemtakem lahko pride le, če tiskovna pola blokov ni bila ustrezno razrezana in s tem na pravičen način pripravljena za prodajo. Kadar se bloki v paru pojavijo na filatelističnem trgu, štejejo kot posebna filatelistična specialiteta. Zanimivo je, da o tem praviloma ni podatkov v ustreznih katalogih (npr. Michel ali SK-srbski katalog iz 2003), saj so se navsezadnje pojavili mimo poštних okenc. Njihov pojav dokazuje, da je nekje prišlo do nenormalnih postopkov, ki so pa bili filatelistično zanimivi in verjetno tudi filatelistično spodbujeni. V nadaljevanju navajamo nekaj takšnih primerkov, ki so se na jugoslovanskem filatelističnem trgu pojavili pred več desetletji v času bivše Jugoslavije po sorazmerno visokih cenah.

1962: Tito (Mi 1003B-1006B, Block 8, SK 1378-81A)

1962: Atletika Beograd (Mi 1024, Block 9, SK 1400)

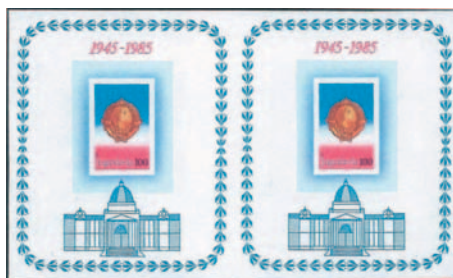
1966: 100 let srbskih znamk (Mi 1178, Block 11, SK 1559)

1981: Tito (Mi 1895, Block 19, SK 2345 – blok v paru je tu kataloško omenjen)

1983: Tito (Mi 2020, Block 23, SK 2480 – blok v paru je tu kataloško omenjen)

1985: Državni grb (Mi 2131, Block 27)

1986: Tito (Mi 2184, Block 29)

Komentar

Zapis, da so omenjeni bloki prišli na filatelistično tržišče mimo poštnih okenc, kaže na to, da ne moremo govoriti o napakah. Z napako namreč označujemo tiste filatelistične objekte, ki so ušli kontroli v tiskarni in kasneje pri prevzemu s strani naročnika, to je poštne organizacije. Zato se pojavijo na poštnem okencu (obrnjena Jeny, Parlament in grbi brez perforacije itd.)

Očitno gre v tem primeru za nepoblaščno odnesene natise iz tiskarne (kot je pri nas primer s kraškim ovčarjem in še nekaj znamkami iz makulature, iz časa pred uvedbo kontrole v tiskarni Delo). Makulatura praviloma nima nobene filatelistične vrednosti. Za namerne »napake« in iz tiskarne ukradene primerke takih »napak« pa ni uradne razlage o filatelistični vrednosti takega gradiva. Nekateri so pripravljani plačati tudi to.

Bojan Bračič

Kadar sta dva bloka v paru (ali več), ne gre za makulaturo, ampak v bistvu za »ne do konca razrezano tiskarsko polo«. Ker je format bloka majhen, tiskarski stroji pa imajo bistveno večje formate in tudi papir je v večjih polah, je za tiskarno najceneje, če je vse skupaj optimizirano, kar pomeni, da je izkoristek samega papirja (posledično pa tudi tiskarske pole) čim boljši. Ko omenjam besedo optimalno, mislim s tem na končne stroške, zato ni vedno optimalno gledati le na papir, ampak še na ostalo. To je včasih obsegalo tudi klišeje, še prej kamne pri kamnotisku, danes pa so to filmi ali pa celo še teh ni več.

Naslednja faza pri blokkih je včasih še oštevilčenje posameznega bloka, kar se je običajno delalo na manjših tiskarskih strojih. Pa še na fazo perforacije ne smemo pozabiti in pa na kakšne dodatne barve ali postopke nanašanja (kot je bila piranska sol). Vse skupaj je za optimalno rešitev povezano tudi z naklado.

Primer naših esejev. Tiskamo ji po šest na poli. Zakaj? Naklada je sorazmerno majhna (manj kot 1.000 tiskarskih pol). Lahko bi jih glede na skupno porabo papirja, ki ni najcenejši del izdelka, tiskali več na poli, ampak tu

nastopijo faktorji, kot so cena filmov, plošč, priprave In potem je tu še oštevilčenje (numeracija). Lahko bi jih tiskali nekaj več, saj ima tiskar dovolj numeratorjev, ampak vse je povezano s formatom papirja, ki gre v tak stroj, in s pripravo takega stroja oziroma namestitvijo numeratorjev.

Sedaj pa k bistvu. Če odkrijemo dva bloka skupaj na eni poli, gre očitno za KRAJO iz tiskarne. Seveda je to lahko potem filatelistična zanimivost. To ni makulatura ali kaj drugega, ampak načrtovana kraja z namenom, da bo nekdo dobro zaslužil; mi filatelisti pa tako krajo plačujemo. Zato je v gornjem članku premilo rečeno, da so bili obravnavani izdelki »verjetno« filatelistično spodbujeni, saj gre za očitno krajo. Postopek je namreč tak, da rezač razreže tiskovno polo (po več sto listov hkrati) po sistemu, ki lahko samo še pred zadnjim rezom dopušča, da bi bila dva bloka skupaj. Pomeni, da je moral nekdo suniti tak primerek tik pred koncem. Bolj verjetno pa je, da so ukradli celo polo in jo potem razrezali.

Do makulature pride iz več razlogov. Moramo vedeti, da se pri izračunavanju potrebnega papirja za celotno naklado vedno upošteva dodatek (dodatno število tiskovnih pol). To število je odvisno od tega, kakšne so zahteve tiska. Več faz je v celotni izdelavi, več dodatka papirja je potrebno, saj moramo na koncu stranki izdati naročeno količino. Ta dodatek se potem uporablja že takoj na začetku tiska, saj mora tiskar narediti nekaj odtisov, da vidi, če je barva prava, če je namestitev na papirju (na tiskovni poli) pravilna Ko je zadovoljen z vsem tem, prične s tiskom in stiska vedno več, kot je naročeno oziroma mu je predpisano na delovnem nalogu. Običajno potem loči »probne« začetne pole in take, ki so mogoče šle

skozi stroj večkrat, od tiste naklade, ki je prava. Te makulature potem služijo za poskuse pri naslednjih fazah (številčenje, perforacija, razrez), vendar se praviloma med vsako tako fazo vidno ločijo od prave naklade. Kadar pa se zadeve tiskajo na papir naročnika, ki je večje vrednosti ali ima posebne lastnosti (npr. papir za bankovce, ki ima v svoji strukturi nitke, vidne le pod UV svetlobo), je treba stranki vrniti tudi sleherni kos takšnega papirja vključno z

makulaturami. Seveda je vprašanje, kaj stranka potem počne s temi primerki.

Ampak če je »volja« velika, se vedno da koga »nategniti« za primerek ali dva in to se je dogajalo tudi po tiskarnah, kjer tiskajo znamke; in se bo zelo verjetno še dogajalo, čeprav v pogodbah med tiskarnami in naročniki piše, da bo tiskarna vse poskusne odtise, makulaturo in hibne znamke uničila.

Vencel Ferant

Henk Buitenkamp

Razvoj osnutkov za znamke z vrednostmi od 5 do 25 para druge slovenske izdaje 1920

Prvega aprila 1920 so stare vrednote (krone, vinarje, helerje in filirje) nadomestili z novimi vrednotami (dinarji in pare), ki so sicer že bili v uporabi v Srbiji in Črni Gori. Celotna deželja je tako imela isto valuto. Menjava je bila v razmerju 4 krone = 1 dinar.

Šele 16. maja 1920 so spremenili notranje poštarne tarife in jih postavili v novi valuti. (PT Vesnik Br. 4, 1920). V Razpisu 59, v PT Vesniku 5/6 1920 (22. 5. 1920) so navedene tarife za tujino. V istem razpisu je prav tako zapisano, da stopijo nove tarife za tujino v veljavo s 1. junijem 1920 (in ne z 22. majem 1920, kot se pogosto napačno navaja).

Zaradi navedenega je bilo potrebno zagotoviti nove znamke in le v Ljubljani je bilo tedaj dovolj kapacitet za njihov tisk.

V odločbi št. 11.319 z dne 22. aprila 1920 so bile nove znamke napovedane. Zatem je bilo dano prof. Vavpotiču naročilo, da pripravi osnutek za te nove znamke. Pri tem naj bi bil motiv sužnja, ki trga verige, ponovno izpostavljen. Vavpotič je sužnja upodobil v enaki

drži kot na vinarskih znamkah. Tudi

*Prvi osnutek prof. I. Vavpotiča
Sprva v črni barvi na negumiranem papirju
0,07 mm, vendar tiskan tudi v barvah (prikazan
je olivnozelen na negumiranem belem papirju
0,08 mm).*

sončni žarki so bili spet del osnutka, vendar pa ni bilo več napisa DRŽAVA SHS, temveč je bil nov napis KRALJEVSTVO SHS.

Prvi osnutek je črn in ima napis trikrat ponovljen:

*srbsko: КРАЉЕВСТВО СХС

*srbo-hrvaško: KRALJEVSTVO SHS

*slovensko: KRALJESTVO SHS

Vendar naj bi bila to – z izjemo Srbije in Črne Gore, katerih ozemlje je imelo svoje dinarsko/parske znamke – nacionalna izdaja. Zato slovenski zapis imena nove države ni smel priti na znamko.

Tako so sliko s 16,5 povečali na 17 mm in povečali tudi napis "napa 25 para".

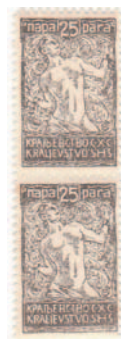
Drugi osnutek (poskusni tisk)

Najprej v črnem na gumiranem papirju 0,08 mm, nato pa tudi v barvah (prikazan je olivnozelen na gumiranem belem papirju 0,07 mm)

Vendar pa je bila slika s sončnimi žarki preveč podobna tisti na vinarskih znamkah, zato je Vavpotič narisal novo ozadje s cvetličnimi motivi in ta osnutek je bil sprejet za vrednosti 5, 10, 15, 20 in 25 para.

henkbertha@gmail.com

Prevedel Igor Pirc

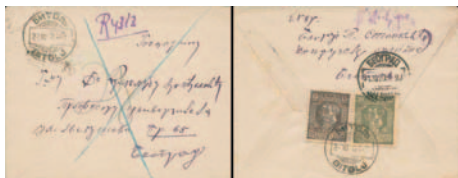
Tretji, sprejeti osnutek

Najprej v črnem na negumiranem belem papirju debeline 0,08 mm, nato pa še tiskan v barvah (prikazan je oranžni na negumiranem papirju 0,08 mm).

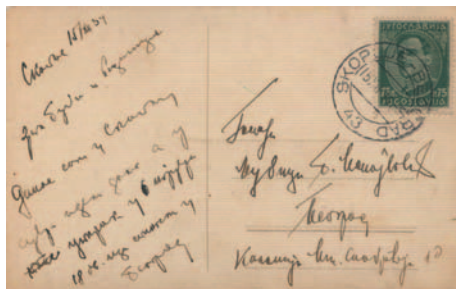
S tem osnutkom so narejeni tudi perforirani poskusni odtisi (prikazan je olivnozelen na gumiranem belem papirju 0,08 mm).

Popravek

v Novi filateliji 2/2013 je prišlo v članku Nacionalni žig v Sloveniji (2) na strani 16 do napake, ki smo jo odkrili precej pozno. Letnice v datumih naštetih žigov po 1. januarju 1921 bi seveda morale biti zapisane kot 1921, so pa zaradi napake zapisane 1919. Prepričani smo, da je večina bralcev sprejela omenjeno napako kot tiskarskega škrata, saj je v bistvu očitna. Zanj se opravičujemo.

strani z znamkama za 15 in 30 par iz serije Drugi beograjski tisk Krfske izdaje in žigosano z žigi, ki so ostali še iz časa Kraljevine Srbije; odhodna žiga BITOLJ (Bitola) 27. 10. 1920 na sprednji in na zadnji strani pisma ter dohodni žig BE-GRAD 31. 10. 1920 na zadnji strani pisma.

Razglednica, poslana iz Skopja v Beograd, žigosana z žigom potujoče pošte Skopje – Beograd 15. 12. 34.

Paketni odpremni list – potrdilo o prejemu pakete pošiljke, poslane iz Kočevja (27. 3. 1923) v Skopje (1. 4. 1923)

Pismo odvetniške pisarne, poslano iz Kavadarcev (Kavadar 23. 5. 33) finančni direkciji Vardarske banovine v Skopje. Dodana nalepka za priporočeno rokovanje.

Poslovna dopisnica bratov Ristić iz kraja Bagrdan, poslana v Negotino, žigosana z žigom potujoče pošte Beograd – Skopje 10. 12. 26.

Stavba glavne pošte Skopje 1, ki je bila odprta leta 1939.

ločena kot 4. poštna cona v Kraljevini Jugoslaviji.

Leta 1939 je bila v Skopju odprta nova stavba pošte, v kateri so bili nastanjeni direkcija pošt, pošta Skopje 1, telefon in telegraf.

Na dan kapitulacije Jugoslavije je bila poštna mreža v Vardarski Makedoniji takšna: Skopje 1 – 6, Berovo, Bitola, Bogomila, Brod, Carevo Selo, Debar, Demir Kapija, Gostivar, Gradsko, Gevgelija, Kavadarci, Kažani, Kičevo, Kočani, Kumanovo, Lukovo, Mavrovi Anovi, Malo Crsko, Murgaševo, Negotino, Novo Selo, Ohrid, Prilep, Pehčevo, Radoviš, Resen, Rostuše, Sveti Nikole, Sveti Naum, Star Dojran, Stracin, Struga, Strumica, Štip, Udovo, Vinica in Zletovo.

Druga svetovna vojna

6. aprila 1941 je fašistična Nemčija napadla Jugoslavijo, potem ko je ljudstvo 26. marca 1941 zavrnilo sklenitev pakta med Nemškim rajhom in Jugoslavijo o priključitvi Jugoslavije k trojnemu paktu. Trojni pakt je bil politični sporazum, ki so ga 27. septembra 1940 v Berlinu podpisali predstavniki Tretjega rajha (Adolf Hitler), Kraljevine Italije (zunanj minister Galeazzo Ciano) in Japonskega imperija (veleposlanik Saburo Kurusu). Nemške zračne sile so bombardirale večja mesta v Jugoslaviji, najbolj intenzivno je bil bombardiran Beograd. Iz zgodovine vemo, da je Jugoslavija v nekaj dneh po nemški agresiji kapitulirala (17. 4. 1941) in bila razkosana med sosednje države, ki so se priključile nemškemu rajhu, pri tem pa so veliko vlogo igrali tudi domači izdajalci – kolaboracionisti.

Makedonijo sta si razdelili Bolgarija in Albanija. Slednja je to naredila v imenu in pod zaščito Italije.

Bolgarska aneksija Makedonije

Bolgarija je okupirala in anektirala jugovzhodne dele Jugoslavije, vključno s centralno in vzhodno Makedonijo, južnim Kosovom in jugovzhodnimi deli ozemlja, pozneje poznanega kot centralna Srbija. Na okupiranih ozemljih sta bili formirani Skopska in Bitolska pokrajina, ki sta zajemali največji del okupiranih ozemelj.

Tako se je Bolgariji v manj kot 30 letih že tretjič ponudila priložnost, da si priključi še Vardarsko Makedonijo, potem ko si je v prvi balkanski vojni že prilastila Pirinsko Makedonijo. V drugi balkanski in prvi svetovni vojni je okupirala dele Vardarske Makedonije, vendar so jo vedno pregnali Srbi. Tudi v tretjem poskusu v drugi svetovni vojni je bolgarska okupacija Makedonije bila samo začasna.

Bolgarska oblast je takoj prevzela v

upravljanje vse komunikacije, tako tudi pošto. Za poštni promet so takoj začeli uporabljati bolgarske znamke in žige. Žigi so bili okrogli s krožnim napisom kraja v cirilici in latinici. Na sredini sta bila horizontalno izpisana datum in ura. Na levem in desnem koncu horizontalnega datuma se kot mejnik – okrasek nahajajo 4 kvadrati. Žigi, ki so bili v uporabi v Makedoniji, so imeli premer 30 mm, medtem ko so imeli žigi z ozemlja Bolgarije premer 32-34 mm.

Sem ter tja sem naletel tudi na jugoslovanske žige na bolgarskih pismih, vendar sem prepričan, da ti žigi nikoli niso bili v uradni rabi, ampak so samo plod zlorabe posameznikov, ki so na nelegalen način prišli do njih in z njimi žigosali filatelistično nelegalne predmete. To so klasični okrogli žigi Kraljevine Jugoslavije s krožnim napisom kraja v cirilici in latinici in horizontalnim »mostom« z datumom in uro.

Paketni odpremi list – deklaracija o oddaji paketne pošiljke, poslana iz Kumanova 2. 2. 1944 v kraj Izvorite (Bolgarija), kamor je prispela 4. 2. 1944. Deklaracija je opremljena s po-

štno znamko za 10 levov in s kolekom za 1 lev. Na deklaraciji je odtisnjen tudi žig, ki ponazarja žig na plombi paketne pošiljke.

Poleg civilne pošte, ki jo je organizirala okupacijska oblast, so vojaške oblasti organizirale tudi vojaško pošto, ki je bila oproščena plačila poštnine.

Vojaška dopisnica, poslana iz Štipa, žigosana z žigom Cesarstvo Bolgarija – vojna pošta 0025, dodana je tudi oznaka cenzorja »8«.

Pismo, poslano z vojaško pošto iz Plovdiva (Bolgarija), žigosano s civilnim žigom, ročno dopisana oznaka V.P. (vojna pošta). Pismo je bilo poslano v Resen (Makedonija).

Dopisnica – odgovor vojnemu ujetniku, poslana iz srbskega ozemlja pod bolgarsko okupacijo iz kraja Andrijevac Timočki. Dopisnica je potovala preko Skopja, kjer so jo žigosali z žigom Rdečega križa – Skopje. Dopisnica je bila poslana v taborišče v Nemčijo*, kjer je bila pregledana in potrjena z žigom »STALAG 222 XVIIA GEPRUFT«.

* Taborišče je bilo locirano v Avstriji na Koroškem, pri kraju Volšperk

Italijanska (Albanska) aneksija Makedonije

Za razliko od delov Jugoslavije, ki jih je anektirala direktno, je Italija jugoslovanska ozemlja, ki so mejila na njen protektorat Albanijo, anektirala kot sestavne dele tega protektorata. Albaniji so bili priključeni zahodni del Makedonije (od Tetova, preko Debra in Struge brez Ohrida, s celim Prespanskim jezerom in zaledjem), vzhodni del Črne gore in največji del Kosova. Po kapitulaciji Italije leta 1943 so Albanijo okupirale nemške enote. Nemčija je obravnavala Albanijo kot neodvisno državo. Jugoslovanska ozemlja, ki so bila anektirana s strani Albanije, so bila osvobojena leta 1944.

Italijanska oblast je vzpostavila na

slednje vojaške pošte, ki so bile dodeljene enotam, ki so operirale na ozemlju Makedonije:

Vojaška pošta 12 (POSTA MILITARE 12) je bila dodeljena diviziji Puglia, ki je delovala od 12. aprila 1941 na jugoslovansko-albanski meji. Divizija Puglia je prispevala k zasedbi Debra, Prizrena itd.

Vojaška pošta 14 (POSTA MILITARE 14) je bila dodeljena XIV. armadnemu korpusu, nameščenemu aprila 1941 na jugoslovansko-albanski meji z divizijami Puglia in Firenze. Na jugoslovansko ozemlje je vdrla 12. aprila 1941 in zasedla ozemlje ob albanski meji na črti Scutari, Kosovo, Debar. Julija 1941 se je preselila v Črno goro.

Vojaška pošta 65 (POSTA MILITARE 65) je bila dodeljena diviziji Pinerolo, ki je 11. 4. 1941 vkorakala v Jugoslavijo na območje Ohridskega jezera in tam ostala do maja 1941.

Vojaška pošta 68 (POSTA MILITARE 68) je bila dodeljena diviziji Firenze, ki je v Jugoslavijo vkorakala 12. 4. 1941. Divizija Firenze je delovala na jugoslovanskem ozemlju na območju Debra do kapitulacije Italije 8. 9. 1943.

Pismo, poslano z vojaško pošto (PM 68 – stacionirano v Debru) v San Marino 10. septembra 1942. Pismo je ob prihodu pregledala cenzurna komisija, kar potrjuje nalepljeni trak na desnem robu pisma in žig COMMISSIONE PROVINCIALE DI CENSURA 33 R. Dodana je še osebna oznaka cenzurnega inšpektorja (55).

vsi poštni dokumenti, žigosani po tem datumu, ponaredek. Hans-Dieter Lutz navaja, da so bile lahko uporabljene in pravilno žigosane samo znamke z žigi: 30. 10. 1944, 2. 11. 1941 in 3. 11. 1944.

Pismo z žigom Skopje 7. 11. 1944, naslovljeno v Nemčijo. Glede na zgoraj navedbe je to pismo filatelistični ponaredek, saj ima datum, ko noben poštni urad v Makedoniji uradno ni delovala.

Attest za pismo, opremljeno z vsemi znamkami in z žigom Skopje 30. 10.

1944. Pismo je bilo priložnostno narrejeno, atest potrjuje, da so znamke in žigi pristni.

tomi@mojster.si

Viri:

- Makedonska pošta i Makedonski telekomunikaciji, Risto Kostovski
- Katalog poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja 1989/90, Radna organizacija za proizvodnju i promet poštanskih maraka Jugomarka, Beograd
- La posta militare italiana in Jugoslavia, Giuseppe Marchese
- Die Landespost Mazedonian unter deutscher Besetzung, Hans-Dieter Lutz
- Jovan Veličković, Zloupotreba originalnih žigova u svrhu prevare sakupljača, Filatelista
- Wikipedia
- www.ebay.com

Prošnja za pomoč krožku

Člani filatelističnega krožka na Osnovni šoli Frana Kranjca v Celju smo se odločili za projekt zbiranja pisem iz vseh držav sveta, naslovljenih na naš naslov. Zbrana pisma bomo razstavili na pomladanski razstavi.

Vse ljubitelje filatelije naprošamo, da nam pri tem pomagajo (po svojih možnostih in znanstvih). Za vsako pomoč se že vnaprej zahvaljujemo.

Filatelistični krožek
Osnovna šola Frana Kranjca Celje
Hrašovčeva 1
SI - 3000 Celje, Slovenija

Vencel Ferant Osnutek za znamko

Med brskanjem po svojem arhivu sem naletel na izrezek iz časopisa Pionirski list, št. 26, 28. marec 1968. V šolskem letu 1967/68 smo pri likovnem pouku pod vodstvom likovne pedagoginje Darinke Pavletič – Lorenčak tudi na II. OŠ v Celju ustvarjali risbe za natečaj za poštno znamko na temo Mir v svetu. Nekaj najbolj uspešnih risb so objavili v časopisu in med njimi je bila tudi moja takratna likovna stvaritev. Na izrezku iz časopisa, ki ga hranim, sta kot zanimivost rdeča in črna barva precej zamaknjeni (temu grafiki rečemo, da ni bilo »paserja«), pa nima zato nič večje vrednosti, kot to velja pri natisnjenih znamkah.

Zmagovalna risba Tanje Vučajnk na izdani znamki leta 1969.

Osnutek za znamko na temo MIR V SVETU, ki ga je narisal Vencelj Ferant, učenec 6. b razreda II. osnovne šole v Celju.

Moj osnutek sicer ni bil izbran za znamko, ostajajo pa spomini na ta dogodek, ki je bil eden izmed mojih prvih korakov, povezanih s filatelijo. Zmagovalno risbo je narisala Tanja Vučajnk, prav tako z II. OŠ Celje, in njena risba je krasila poštno znamko, izdano 5. oktobra 1969.

Zadnja novica

Slovenski razstavljalci so na svetovni filatelistični razstavi Brasiliana 2013 v Rio de Janeiru (19. do 25. november 2013) dosegli naslednje rezultate:
Črt Petrovič, Serbians in German Camps During WWII, 81 točk, pozlačena medalja;
Veselko Guštin, The Slovenes in the Camps of Duce, 81 točk, pozlačena medalja;
Anže Podgorski, I Look for the Book, 68 točk, posrebrena medalja;
Anže Primožič, The Wonderful World of Trees, 68 točk, posrebrena medalja;
Veni Ferant, An Everlasting Tree – Olive, 80 točk (medalj za eno vitrino ni bilo);
Mihael I. Fock, Spain 1930 – Francisco de Goya, 68 točk (medalj za eno v. ni bilo).

Mihael I. Fock, FRPSL Jerusalem Coffee House London

Proučevanje poštne zgodovine je kompleksno delo. Včasih določena raziskovanja zaidejo v mrtev rokav, ki pa odpre novo temo. To se mi je večkrat zgodilo pri mojem delu z Jeruzalemom. Naletel sem na pisma, poslana v Jerusalem Coffee House v London.

Takoj so se postavila določena vprašanja. Delni odgovor sem našel v Holy Land Postal History Bulletinu 121 – 122 (2012) izpod peresa Martina Perlmutterja iz Londona, ki je prav tako našel pismo iz leta 1794, poslano v Jerusalem Coffee House.

V Londonu je bilo v 18. in 19. stoletju kar nekaj Coffee House, predvsem na Lombard Streetu (zelo znana je Jamaica Coffee House...). Jeruzalemska Coffee House je ena najstarejših te vrste, locirana pri sodišču na Cowper's, Cornhill. Po nekaterih podatkih je iz konca 17. stoletja.

Pojavlja se vprašanje, od kod ime Jeruzalem. Predpostavljam, da jo je ustanovil kakšen potomec Templarskih vitezov, ki so preko Londona bežali iz Francije na Škotsko, ali pa nekdo, ki je že bil kot romar v Sveti deželi. Vsekakor samo domneve, ki niso potrjene. Zaenkrat ni najdena nobena druga razumljiva povezava z Jeruzalemom.

Te kavarne so bile zbirališča trgovcev in kapitanov, povezanih s trgovino in potovanji v Indijo, Kitajsko, Avstralijo in Ameriko. Načrtovali so nova potovanja in sprejemali rezervacije za možne potnike. Coffee House so bile opremljene z ladijskimi sezname in zemljevidi. Obenem so nadomeščale poštne urade, saj so sprejemale pošto in jo tudi posredovale naprej. Dejansko so tukaj začetki današnjega Cityja in britanske pošte. Pošta, naslovljena na kapitane ladij, je vedno potovala do Coffee Housa, kjer

je čakala na prihod ladje.

6. july 1700 (?) pismo poslano iz Dundeeja na Škotskem (Robert Stuart) drugemu oficirju ladje Glatton kap. Drummonda, East India comp. v Jerusalem Coffee House London. Rdeč »Bishop« žig JY/6 in okrogel žig DUNDEE. Poštnina 5p v manuskriptu

20. avgust 1841 Pismo iz Arbroatha, poslano v Jerusalem Coffee House London kapitanu Mc Donaldu na ladji Lord Auckland z ladijsko rezervacijo kabine za staro gospo. Poštnina 1 peni druge izdaje, žigosana z Malteškim križem.

Literatura: R. M. Willcocks: England's postal History
Holy Land Postal History 121-122 pismo uredniku

Kako hitro je pismo potovalo leta 1869?

Kot zbiralcu poštних žigov in poštno zgodovine Žalca mi je nedavno prišlo v roke pismo, napisano na obrazec zavarovalnice iz Gradca (slika 1). Napisal ga je gospod Karel Žuža 9. januarja 1869 in ga oddal na pošto v Žalcu (takrat Sachsenfeld). Znamka je žigosana z datumom 9. 1. (1869). Iz Žalca je pismo potovalo do Celja (poštna kočija ali poštni jezdec), o tem priča na zadnji strani pisma odtisnjen žig Cilli 9. 1. 69., potem pa je bilo z vlakom prepeljavano v Gradec. O tem priča žig končne pošte v Gradcu (Graz, 9. 1., 10 A, 69). Torej je pred skoraj 145 leti prispelo pismo iz Žalca preko Celja do takratnega Gradca

v enem samem dnevu. Kaj pa danes?

veni.ferant@gmail.com

Vsi trije žigi z istim datumom

Prva stran pisma z vsemi 3 žigi, ki nosijo isti datum

Posiljatelj je pismo napisal 9. 1. 1869

Edward Paška

Nikolaj Kopernik - življenje, dejavnost in nauk

V zgodovini posebno mesto zasedajo znanstveniki, katerih odkritja so popolnoma spremenila podobo človeštva in odkrila nove horizonte v znanosti. Takšna osebnost je brez dvoma Nikolaj Kopernik, katerega heliocentrična teorija je bila preobrat v pojmovanju vesolja. Kopernik je eden najbolj pogosto prikazovanih raziskovalcev na poštah. V letošnjem letu obeležujemo 540. obletnico njegovega rojstva in 470. obletnico smrti

Nikolaj Kopernik se je rodil 19. februarja 1473 v Torunju na Poljskem, v ugledni trgovski družini. Začetno znanje je pridobil v šoli pri cerkvi sv. Jana. Leta 1491 je mladi Kopernik zapustil Torunj in se vpisal na Univerzo v Krakovu, kjer je študiral do leta 1495. Med drugim je tam poslušal predavanja iz matematike in astronomije in najverjetneje so se mu že v času študija porodili dvomi o Ptolemejevem geocentričnem sistemu, ki je postavljal Zemljo kot center vesolja.

Njegov stric škof Luka Wazerodeja je leta 1496 skupaj z bratom poslal na študij v Bologno. Kopernik se je tam poleg študija prava posvečal predvsem astronomiji in postal sodelavec profesorja astronomije Dominika Novara. Astronomska opazovanja v Bologni so potrdila njegove dvome v Ptolemejev geocentrični sistem. Pozneje je v Padovi nadaljeval študij prava in medicine

ter pridobil pravico izvajanja zdravniške prakse. V času bivanja v Italiji je imel v krogu izbranih učenjakov v Rimu nekajkrat predavanja o astronomiji.

Leta 1503 je končal študij prava in v Ferrari dobil naslov doktor cerkvenega prava. Istega leta se je vrnil na Poljsko in se naselil v Varmiji, kjer je opravljal funkcijo kanonika in tu ostal do konca življenja. V letih 1504 - 1510 je prebival v prestolnici varmijske škofije Lidzbarku kot tajnik in osebni zdravnik svojega strica škofa Luke Wazerodeja. V letu 1510 se je nastanil v Fromborku kot kanonik varmijskega kapitlja, kjer si je v stolpu v fromborške trdnjave uredil astronomski observatorij.

Kopernik je bil vsestranski človek renesanse. Poleg administrativnih zadolžitvev v Cerkvi in astronomskih opazovanj se je ukvarjal z matematiko, ekonomijo in denarno politiko. Pisal je traktate o denarju in kovanju denarja ter deloval kot zdravnik. Kot prvi je postavil pravilo, da slabši denar izpodriva boljšega iz obtoka. Ukvarjal se je z izdelovanjem zemljepisne karte Varmije

in z reformo koledarja. Načrt reforme koledarja, ki ga je leta 1513 poslal v Rim, je bil osnova za poznejšo uvedbo gregorijanskega koledarja.

V času bivanja v Varmiji je opravljal administrativna dela in se udeleževal v javnem in političnem življenju. Upravljal je s premoženjem kapitule v Olsztynu in skrbel za obrambo gradov pred Križarji. Med drugim je okreplil utrdbe Olsztyna in s tem preprečil napad. Bil je tudi pogajalec s Križarji.

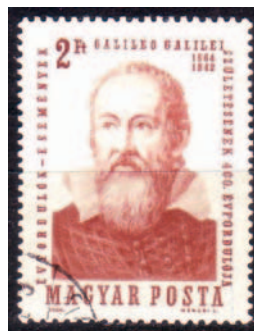
Leta 1510 je napisal *Comentariolus* (Komentarček), v katerem je podal oris svoje heliocentrične teorije. V njem je predstavil načelo gibanja Zemlje okrog lastne osi in okrog Sonca. Prepisi anonimnega Komentarčka so krožili v krogu prijateljev in zaupnih znancev. Glavno Kopernikovo delo in raziskave so nastale v letih 1515–1530. Leta 1540 je bil natisnjen izvod iz njegovega dela *Narratio prima*. Kopernikovo delo *De revolutionibus orbium coelestium* (O kroženjih nebesnih krogel) je bilo natisnjeno leta 1543. Istega leta je v Fromborku umrl zaradi možganske kapi.

S Kopernikovo heliocentrično teorijo je bil seznanjen le ozek krog učenjakov. Na začetku je bilo njegovo odkritje skoraj neopaženo. Kopernikovo odkritje, ki je bilo težko razumljivo za navadnega človeka in je rušilo ustaljeno ureditev, se je srečalo z odporom tako učenjakov kot tudi predstavnikov Reformacije. Glavni očitnik Kopernikovi heliocentrični teoriji je bilo protislovje z naukom Svetega pisma in z načeli Aristotela. Luter je Kopernika imenoval Sarmacki te-

pec, ki hoče postaviti celo astronomijo na glavo. Kopernikova nasprotnika sta bila tudi Melancthon in Calvin. Rimskokatoliška cerkev na začetku ni zavzela uradnega stališča do Kopernikove teorije, nekateri cerkveni dostojanstveniki so ji bili celo naklonjeni. Stališče Cerkve se je začelo spreminjati po Kopernikovi smrti in zlasti po Tridentskem koncilu. Kopernikova *De revolutionibus orbium coelestium* je bila leta 1616 postavljena na Seznam prepovedanih knjig (*Index librorum prohibitorum*), kot protislovna z naukom Svetega pisma.

Znan astronom Tycho Brache je cenil Kopernika, vendar s svojimi opažanji ni mogel potrditi njegove heliocentrične teorije in je postal njen nasprotnik. Na prehodu iz 16. v 17. stoletje je Kopernikova teorija pridobivala vedno več privrženecv. Znameniti italijanski fizik in astronom Galileo Galilei (1564 - 1642) je s svojimi astronomskimi opazovanji potrdil Kopernikovo heliocentrično teorijo. Njegovi napredni pogledi in knjiga, ki je podpirala Kopernikovo teorijo, so bili razlog, da se je moral zagovarjati pred sodiščem Svete inkvizicije. Odreči se je moral svojim nazorom, učenju in zagovarjanju Kopernikove teorije. Giordano Bruno (1548 – 1600) pa je bil zaradi zagovarjanja Kopernikove teorije in širitve pogledov, ki so nasprotovali naukom Cerkve, obsojen na smrt na gromadi.

Velik korak k uveljavitvi heliocentrične teorije so bile raziskave Johanesa Keplerja, v katerih je dokazal pravilnost Kopernikove teorije. Nadaljnja potrditev so bila odkritja Isaaca Newtona, zlasti zakon gravitacije in na njegovi osnovi izdelana teorija gibanja planetov. Počasi se je spreminjalo tudi stališče Cerkve. Od leta 1758 naprej Kopernikova knjiga ni bila več uvrščana na Seznam prepovedanih knjig, leta 1828 pa so jo dokončno črtali iz sezna-

ma.

Epohalno Kopernikovo odkritje je naredilo revolucionaren preobrat, osvobodilo znanost iz oklepa zastarelih dogem in odprlo popolnoma nova obzorja v znanosti. Astronomiji in sorodnim vedam so bile odprte neslutene razvojne možnosti. Kopernikov nauk je odprl pot današnjim raziskavam Vesolja, zato ga imenujejo tudi oče moderne astronomije.

Kopernikov lik je bil predstavljen na številnih slikah od 16. do 20. stoletja, Vsi njegovi portreti so nastali šele po njegovi smrti. Koperniku, kot človeku Renesanse, slikarstvo ni bilo tuje in je naslikal tudi dva avtoportreta. Na žalost se ni ohranil nobeden od njiju, a so na njuni podlagi nastale slike, ki so se ohranile do danes. Nekatere od teh so bile osnova za izdelavo številnih znamk.

Najbolj znan in najpogosteje prikazan portret Kopernika, je t. i. gimnazijski portret, ki se nahaja v poljskem Torunju. Predpostavlja se, da izhaja iz nizozemskega slikarstva iz 16. stoletja, nastal pa naj bi na osnovi Kopernikovega avtoportreta.

Najstarejša Kopernikova slika se nahaja v katedrali v Strassburgu, na okrovu astronomske ure, ki jo je naslikal Tobias Stimmer leta 1574 na podlagi izposojenega Kopernikovega avtoportreta iz Gdanjska. Tobias Stimmer je tudi avtor Kopernikovega lesoreza, objavljenega leta 1587 v delu Rausnerja *Icones seu imagines virorum literis illustrium*.

Poznejše slike Kopernika so se večinoma opirale na že omenjena dela. Ena od starejših slik Kopernika je epitaf v cerkvi svetih Janov v Torunju (1589). Zanimivo je, da so, poleg religioznih elementov, v ozadju tudi astronomski instrumenti. Na podlagi Stimmerjevega lesoreza sta narejena bakrorez Teodorja

de Brya ter zelo poznan lesorez Sabina Kaufmanna iz Wittenberga iz leta 1600.

Na nekaj znamkah je bil prikazan Kopernikov portret neznanega slikarja iz 16. stoletja iz Jagelonske univerze v Krakovu ter portret iz 16. večne knjige in bakrorez Jeremiasa Falcka iz leta 1645.

Nekaj motivov za znamke je bilo narejenih po bakrorezu Jacoba van Meurisa v Kopernikovi biografiji, ki jo je izdal Gassendi leta 1654. Na prejšnjih slikah je bil Kopernik prikazan s šmarnico, simbolom zdravniškega poklica, v roki. Tokrat Kopernik drži v roki simbol heliocentričnega sistema.

Veliko portretov Kopernika je nastalo tudi v 18. in 19. stoletju. Med njimi je Baciarellijeva slika, ki je večkrat upodobljena na znamkah. Pogost motiv je tudi Kopernikova podoba, po stari sliki iz varšavskega astronomskega obser-

vatorija, ki je zgorela v času varšavske vstaje leta 1944. Edina slika, ki naj bi predstavljala Kopernika v starosti 60 let, je v času vojne izginila iz muzeja v Poznaniu. Nenavadno podobo mladega, svetlolasega in modrookega Kopernika prikazuje znamka Kambodže, izdelana po bakrorezu Verica iz dela Storia della Polonia Bernarda Zaydlerja iz leta 1831. Eno najbolj znanih Kopernikovih slik Astronom Kopernik ali razgovor z Bogom je naslikal poljski slikar Jan Matejko. Slika, ki predstavlja Kopernika v njegovem observatoriju v Fromborku, je bila večkrat prikazana na znamkah raznih držav. Resnično Kopernikovo podobo prikazuje rekonstrukcija njegovega obraza z metodami sodne kriminologije na lobanji iz njegovega groba najdenega leta 2005 v fromborški katedrali. Zanimivo, da se rekonstrukcija ujema z njegovimi portreti iz 16. stoletja.

Prve pošne znamke s Kopernikovo podobo je izdala Pošta Poljske leta 1923, ob 450. obletnici rojstva velikega astronoma. Leta 1938 sta izšli dve dopisnici s portretom Kopernika in dopisnica s spomenikom Kopernika kot študenta, na dvorišču Jagelonske Univerze v Krakovu. Med 2. svetovno vojno je pošta t.im. Generalnega Guvernerstva, na teritoriju okupirane Poljske, izdala znamke in dopisnice z motivom Kopernikovega spomenika in leta 1942 znamko s portretom Kopernika. Zaradi vojne je 400. obletnica Kopernikove smrti leta 1943 minila skoraj neopaženo. Po-

šta Generalnega Guvernerstva je izdala malo polo z 10 znamkami s Kopernikovim portretom v spremenjeni barvi. Poznana je napaka na zgornjem robu pole (t. i. zlomljena os). Os, ki gre skozi zemeljsko oblo ni ravna črta. Obletnico Kopernikove smrti je počastila še pošta taborišča za vojne ujetnike Oflag II C – Woldenberg z izdajo treh znamk in bloka.

Po 2. svetovni vojni znamke, posvečene Koperniku, začenjajo izhajati bolj pogosto. Pošta Poljske je v letih 1945 in 1946 izdala znamke s spomenikom Kopernika kot študenta.

Njegov lik se pogosto pojavlja v serijah, posvečenih znamenitim osebnostim.

Največ znamk s Kopernikovo podobo je bilo izdanih leta 1973. Poštne uprave številnih držav so tako počastile 500. obletnico Kopernikovega rojstva. Organizacija združenih narodov je proglasila leto 1973 za Kopernikovo leto. Izšlo je mnogo posameznih znamk, serij in blokov, nekatere države pa so začele izdajati znamke s to tematiko že nekaj let prej. Ob 500-letnici Kopernikovega rojstva je bila organizirana Svetovna filatelistična razstava Poljska 73 v Poznau.

Poleg znamk so 500-letnico Kopernikovega rojstva v številnih državah oznanjali tudi priložnostni poštni žigi in flami. Velikokrat so bili v uporabi v času filatelističnih razstav, posvečenih velikemu astronomu, ki jih je bilo leta 1973 po vsem svetu mnogo. Ponekod so bili v uporabi tudi posebni žigi za pošto, odpravljeni s poštними kočijami ali jadralnimi letali.

Na izdajah po letu 1973 se Kopernikov lik pojavlja na znamkah, posvečenih astronomiji, raziskavam vesolja ali znamenitim osebnostim. Najpogosteje je predstavljen sam, redkeje z drugimi raziskovalci. Večje število znamk je bilo izdanih še ob 450. obletnici njegove smrti (1993) in ob mednarodnem letu astronomije (2009). Ob koncu 20. stoletja je bil Kopernik nekajkrat prikazan na znamkah kot znamenit predstavnik svetovne znanosti.

Kopernikovo ime je trajno vpisano v zgodovino človeštva, posebej v astronomiji in raziskavah vesolja. Po Koperniku se imenujeta kraterja na Luni in Marsu ter planetoid 1322 Copernicus. Njegovo ime nosijo tudi znani astronomski raziskovalni centri in observatoriji po svetu, kot sta Astronomski center Poljske akademije znanosti v Varšavi in Kopernik Observatory Center Vestal NY ter mnogi drugi. Po njem sta poimenovani ameriška sonda OAO-3 Copernicus, ki je leta 1972 v vesolje ponesla tedaj največji teleskop in sovjetska sonda Kopernik 500, za raziskave sevanja Sonca in ionosfere, iz leta 1973. Tudi nemški telekomunikacijski satelit, lansiran v letu 1990, je nosil ime Kopernikus. Po Koperniku se imenujejo tudi znanstvene ustanove, kot sta Univerza Nikolaja Kopernika v Torunju in Center znanosti Kopernik v Varšavi ter razna znanstvena društva in raziskovalne fundacije.

V številnih poljskih in drugih mestih stojijo spomeniki posvečeni Koperniku, po njem so poimenovali ulice in šole.

Nekateri od spomenikov so prikazani tudi na znamkah. Najbolj poznan je spomenik znamenitega danskega kiparja Bertela Thorvaldsena iz leta 1830 v Varšavi, ki je bil nekajkrat upodobljen na znamkah in dopisnicah. Zelo znan je tudi Kopernikov spomenik avtorja C. F. Tiecka (1853) v Torunju. V Krakowu, na dvorišču Collegium Maius Jagelonske univerze, je bil leta 1900 postavljen spomenik Kopernika kot študenta. Prikazan je bil na znamkah in celinah Pošte Poljske, Generalnega Guvernerstva in taboriščne pošte Oflag II C – Woldenberg. Spomeniki, posvečeni Koperniku, se nahajajo v mestih, kjer je živel in delal (Frombork, Olsztyn, Lidzbark), pa tudi v drugih mestih na Poljskem in v tujini. Kopiji varšavskega spomenika stojita v Chicagu in v Montrealu, drugi spomeniki pa stojijo v Frankfurtu nad Odro, v Salzburgu, Filadelfiji, Clevelandu, Bogoti in na Kitajskem.

Kopernikovo ime nosijo tudi letala in plovila. Prvo letalo IL-62, ki je začelo leteti v letalski družbi LOT, je bilo poimenovano Mikołaj Kopernik. Letelo je na linijah do USA in Kanade. Tudi novo

letališče v Wrocławu nosi ime Kopernika. Železniško-avtomobilski trajekt, ki je plul od 1974 leta na liniji Świnoujście – Ystad, je bil poimenovan po Koperniku. Raziskovalna hidrografska ladja Poljske vojne mornarice, ki je začela svojo službo leta 1971, se je imenovala Kopernik.

Podoba Kopernika se nahaja tudi na poljskih kovancih in bankovcih, zadnjih nekaj let pa ga najdemo tudi na osebnih znamkah in neuradnih, privatnih izdajah z imeni nekaterih (predvsem) afriških držav. Leta 2010 so po Koperniku poimenovali element z atomsko maso 112, ki nosi ime Copernicium (Cn).

edward_palka@t-2.net

Literatura:

Eugeniusz Rybka: *Nikołaj Kopernik*. Državna Založba Slovenije, Ljubljana 1974

Krzysztof Mikulski: *Mikołaj Kopernik. Życie i działalność*. Muzeum Okręgowe w Toruniu, Toruń 2009

Andreas Kühne: *Gudula Metze, The Early Copernican Biographies and Portraits*, *Organon* 35:16-42, 2006

Herman Kesten: *Kopernik i jego czasy*. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1961

Fischer: *Katalog Polskich Znaków Poczтовых* 2013, tom I, Fischer, Bytom 2013

Filatelistično društvo Novo mesto je 8. novembra 2013 v preddverju Knjižnice Mirana Jarca v Novem mestu postavilo manjšo propagandno filatelistično razstavo o Nikolaju Koperniku. Avtor članka g. Edward Palka je v osmih vitrinah z raznovrstnim filatelističnim materialom predstavil velikega astronoma. Slovesnost ob odprtju razstave je bila 13. novembra 2013 ob 18. uri. Razstavo je v navzočnosti predstavnika Konzulata Republike Poljske v Ljubljani, predstavnikov Mestne občine Novo mesto, Knjižnice Mirana Jarca Novomesto, Filatelističnega društva Novo mesto in ostalih vabljenih gostov uradno odprl župan mestne občine g. Alojzij Muhič. Po krajših uvodnih govorih in kulturnem programu so si obiskovalci z zanimanjem ogledali

Foto: Arhiv knjižnice Mirana Jarca

razstavo in med skromnejšo zakusko tudi poklepetali med seboj. Dogodek in razstava sta lepo sovpadla s praznikom Republike Poljske dnevom neodvisnosti, ki so ga praznovali 11. novembra 2013. Razstava bo na ogled en mesec, do 13. decembra 2013.

Prisotni so z zanimanjem prisluhnili razlagi avtorja razstave E. Palke. (foto: I. Gorše)

Filatelistični glasnik

42 | ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК 3

и nanosi vtrezje, koji gravir urezuje ručno ili mehanički, kako bi se dobio osnovni pečat. On predstavlja štamparsku gravuru od mekog metala. On se umnožava u klišee od čelika, nekog tvrdog metala ili legure, pomoću stereotipnije ili postupkom galvanizacije, onoliko puta koliko maraka sadrži štamparska izloča.

Linijiska bicroštampa je prešizna, fina, jedna od najkvalitetnijih i služi za štampaње јелнобојних и вишебојних оригинала novčanica, vrednosnih papira и поштанских maraka.

За ову врсту штампане употребљавају се боје са већим степеном вискозитета. Машине морају да садрже аутоматске уређаје са дозираним квашењем папира и сушењем боје на отиску, а за ротациону штампу и уређаје за рекупрацију високо непарљивих ретварача боје. Боја се из бојаника аутоматски наноси на подлогу 10-12 милимикрона, а потом улази у изгравиране урете. Од бројности (густине), дужине, дубине и ширине урезаних линија, зависи рељефност и финоћа штампе. Обојени делови су издигнути (испунчени), рељефни. Ослајају се под јагодичном прста, а нештампани делови остају равни. Код књигописке је обрнуто. Свака линија је чиста, одвојена једна од друге. Од броја, дужине, дубине и ширине уреса, образују се полутонови. Линије се међусобно не мешају (што је случај код офсет штампе, где су линије сивене и међусобно измешане).

РЕДОВНЕ МАРКЕ – ПРИВРЕДА I

Марке прве привреде штампане су сукоесивно, према потреби, почев од 1.9.1950. године, а према решењу Министарства пошта број 19400 од 14.8.1950. године. На шалтерима пошта прво су се продавале вредности од 2, 3, 7 и 10 динара. Предвиђено је да серију maraka саопњавају 11 вредности. Међутим због повишењих тарифа и регулисања ПТТ услуга у домаћем и иностраном саобраћају, емитована је марка од 16 динара и прикључена серији, маја 1951. године.

серија maraka Привреда I

Тарифа за унутрашњи саобраћај:
обично писмо до 20 гр (1 стопа) – 3 дин., R- 6 дин., Ex – 9 дин., Rex – 16 дин., RAR – 15 дин.;

Тарифа за међународни саобраћај:
обично писмо до 20 гр (1 стопа) – 5 дин., R- 12 дин., Ex – 15 дин., RAR – 17,5 дин.;

V letošnjem letu smo na prostoru nekdanje države dobili novo filatelistično revijo Filatelistički glasnik, časopis za teorijo in prakso filatelije. V Beogradu ga izdaja Vladimir Milić. Glasnik bi naj izhajal trimesečno v nakladi 100 izvodov (vsaj taka je naklada tretje številke, ki je izšla junija 2013).

Glasnik je namenjen tistim, ki obvladajo cirilico, saj je v celoti natisnjen v njej; izjema v tretji številki je le angleški povzetek pri enem od člankov.

Vsebinska je lahko zanimiva za zbiralce v Sloveniji, saj poleg znamk in poštno zgodovine Srbije in Črne gore obravnava tudi področje in čas skupne države Jugoslavije. V omenjeni tretji številki je temu posvečen prispevek Aleksandra Brusina Specializacija rednih znamk z motivi gospodarstva – 1. del.

Posamezna številka revije stane 5 evrov, naročite pa jo lahko na naslov: vladimir.milich@gmail.com.

Novosti v knjižnici dr. Antona Lavriča - zima 2013

Avtor-ji	Naslov	leto izdaje	jezik
CFN Tarcento	Appunti di Storia e di Posta	2010	Italijanski
Poste Italiane	La Repubblica Italiana	2007	Italijanski
Michel	Südamerika (K-Z) 2013/14	2013	Nemški
Stane Čičerov	Podobe Stare Fužine z okolico	2013	Slovenski

Napovedujemo:

Ganzsachen Europa do 1960 (West und Ost)

pomlad 2014

Ganzsachen Europa po 1960 (West)

pomlad 2014

Alpe – Adria Salon, Seiersberg 2013

V skladu z nekajletno tradicijo, so avstrijski filatelisti pripravili v pred-novoletnem času v nakupovalnem središču Seiersberg Shopping City pri Gradcu filatelistično razstavo II. ranga, imenovano Alpe – Adria Salon. Poleg avstrijskih in italijanskih (južna Tirolska) razstavljalcev so se razstave tudi

letos udeležili člani FZS, ki so za svoje eksponate prejeli naslednja priznanja:

Marko Markač, Provizorična izdaja BiH 1918-1920 (72 listov), 88 točk, zlata medalja.

Marko Markač, Od zrna do kruha (48 listov), 78 točk, pozlačena medalja.

Filatelistični krožek OŠ Prebold (avtorja Anže Podgorski in Anže Primožič; mentor Marjan Plavčak), Slovenija, dežela turizma (24 listov), 80 točk, zlata medalja.

Marjan Malič, Kamniti velikan v Solkanu (60 listov), 84 točk, zlata medalja.

Razstavljalcem iskreno čestitamo.

Razstava je pripravljena po sistemu »self service«; B. Bračič pri montaži eksponatov.

Razstavišče iz ptičje perspektive (foto: M. Bračič)

Bojan Bračič Seminar v Budimpešti

Madžarski organizatorji so pripravili že drugi seminar za filatelistične sodnike na sedežu njihove zveze v Budimpešti. Tokrat smo se ga udeležili vsi pri Filatelistični zvezi Slovenije registrirani sodniki; Peter Suhadolc kot predavatelj, ostali kot slušatelji. Staša Bračič je poleg tega sodelovala s predstavitvijo svojega eksponata o kolesih, ki je služil kot »učno gradivo«.

Prvo predavanje se je začelo že v petek zgodaj popoldan. Predsednik Komisije za tradicionalno filatelijo pri FIP Brian Trotter je v svojem predavanju obdelal osnovne elementa eksponata iz tradicionalne filatelije in podal napotke za ocenjevanje tradicionalnih eksponatov po posameznih kriterijih. Potem smo udeleženci, razdeljeni v pet skupin, skupinsko ocenili pet razstavljenih eksponatov tradicionalne filatelije, ki so jih pred tem predstavili njihovi lastni-

ki oziroma prinositelji. Po opravljeni ocenitvi vseh eksponatov smo ocene primerjali med skupinami in hkrati z oceno predavatelja. V razpravi ob tem smo pojasnjevali odločitve in razlike, predvsem tam, kjer so bile večje kot tri točke pri posameznem kriteriju.

V soboto dopoldan smo nadaljevali s spoznavanjem bistva oddelka 2 C pri poštni zgodovini, tako imenovane zgodovinsko socialne študije, ki so bile sprejete v razred poštno zgodovine šele

Vsi udeleženci seminarja; povsem desno Denes Czirok.

Veni pri svojem običajnem »vzporednem delu«. (foto B. Bračič)

pred nekaj leti. Predaval je Kurt Kimmel, predsednik Komisije za poštno zgodovino pri FIP. Za zaključek predavanja je predstavil svoj eksponat iz obravnavane skupine, potem pa smo se na enak način kot pri tradicionalni filateliji lotili ocenjevanja eksponatov iz 2C oddelka poštne zgodovine in ocenjevanje zaključili s primerjavo in razpravo.

V zadnjem predavanju v petek popoldan je član uprave Komisije za

V poštnem muzeju. Od leve B. Morenčič, J. R. Moreno, B. Bračič, S. Bračič in C. King (foto: V. Ferant)

tematsko filatelijo pri FIP Peter Suhadolc pojasnil bistvo gradiva v eksponatih tematske filatelije ter sistem ocenjevanja redkosti in stanja tega gradiva. Potem smo še tretjič »ponovili vajo« skupinskega ocenjevanja.

V nedeljo dopoldan smo si ogledali muzej znanj v Budimpešti in prisostvovali svečanosti odkritja fotografije Kurta Kimmela, zadnjega od donatorjev gradiva za muzej.

Seminar je bil dobro obiskan. Med 50 slušatelji so bili nacionalni pa tudi sodniki s FEPA in FIP registracijo od Srbije do Švedske in Švice, prisoten je bil celo predstavnik Kitajske, medtem ko prijavljenega Nigerijca ni bilo zaradi zapletov z vizo. Veliko zanimanje za seminar je posledica poudarka na strokovnosti (zaradi tega je seminar dobil podporo FEPA) in hkrati zelo dostopne cene, sploh če jo primerjamo s podobnim seminarjem v švedskem Malmöju. Vodji organizatorjev, našemu staremu znancu Denesu Cziroku, za izvedbo seminarja iskreno čestitamo.

Vsa predavanja so objavljena na spletnih straneh posameznih FIP komisij:

www.traditionalphilately.dk

www.fippostalhistory.com

www.fipthematicphilately.org/seminars

Med ocenjevanjem, levo B. Morenčič, tretji I. Pirc, zraven V. Jankovič in P. Lippai (foto B. Bračič).

Bojan Bračič

Kongres Federacije evropskih filatelističnih zvez (FEPA)

V soboto, 5. oktobra 2013 je v Madridu potekal redni kongres evropske filatelistične federacije. Tokrat je bila glavna točka sprememba statuta organizacije in sprememba pravilnika o razstavah, potekale pa so tudi volitve članov novega vodstva.

V odnosih med evropskimi filatelističnimi zvezami (federacijam, unijami itd.) je prišlo v zadnjih letih do nesoglasij, predvsem v odnosu do Svetovne filatelistične organizacije (FIP – Fédération Internationale de Philatelie). Zaradi neenotnosti v Evropi je prišlo na kongresu FIP v Lizboni do sprememb statuta FIP, te spremembe pa zmanjšujejo vlogo FEPA (Federation of European Philatelic Associations) pri odločanju, kdo jo bo zastopal v FIP. FEPA je kot organizacija izgubila pravico določati kandidate za svoje predstavnike v vodstvu FIP. Poleg tega v tem vodstvu nima več večine, čeprav je FIP nastala leta 1926 iz takratne evropske filatelistične zveze in je FEPA po številu članic še danes največje kontinentalna filatelistična zveza. FEPA šteje 43 članic, vendar pa vse niso hkrati tudi članice FIP (Albanija je letos izstopila, Makedonija ni nikoli bila članica FIP, nejasen pa je položaj Litve in Latvije, saj od tam ne prihajajo nikakršna sporočila). Še vedno je število nacionalnih zvez iz Evrope bistveno večje kot iz FIAF (Federacion Interamericana de Filatelia) in FIAP (Federation of Inter-Asian Philately), čeprav se je število članov azijske kontinentalne zveze povečalo.

Do resnih problemov je prišlo pri odnosih z vodstvom FIP, ki ga trenutno vodi Peng Hian Tay iz Singapurja, saj sprejema to vodstvo v zadnjih letih določene sklepe povsem nedemokratično.

Glavni problem so postale pristojbine za vitrine, ki so na razstavah v Aziji postale ekstremno visoke, po drugi strani pa so v Evropi velike svetovne razstave vedno bolj redke.

Zaradi že omenjenih sprememb statuta FIP, je bilo treba spremeniti nekaj členov statuta FEPA, spremenjena pa so bila tudi nerazumna določila o pravicah do članstva. V dosedanjem statutu FEPA je namreč pisalo, da je lahko polnopravna članica le tista nacionalna zveza, ki je hkrati tudi članica FIP. Tega nerazumnega določila zdaj ni več, saj so bile vse spremembe, ki jih je predlagala dosedanja uprava FEPA, na kongresu sprejete.

Zamišljeni delegati (foto: B. Bračič)

Bistvena sprememba FREGEX-a (pravilnika FEPA o razstavah) je zmanjšanje obveznega minimalnega števila vitrin za posamezno vrsto kontinentalne in mednarodne razstave s podporo ali pokroviteljstvom FEPA. Besedilo novo sprejetega statuta FEPA

in FREGEX najdete na spletni strani <http://fepanews.com>

Ker je štiriletni mandat dosedanjemu vodstvu, ki je bilo izvoljeno na kongresu v Essnu, potekel, so potekale volitve za novo. Za »delovne« funkcije je bil samo po eden kandidat, za dva direktorja jih je bilo pet. Predsednik Jose Ramon Moreno (Španija, dosedanji podpredsednik), podpredsednik Giancarlo Morolli (Italija, dosedanji direktor), blagajnik Alfred Kunz (Avstrija) in tajnik Bojan Bračič (to funkcijo je opravljal tudi do sedaj) so dobili vse možne, to je 38 glasov. Med kandidati za direktor-

je sta dobila največ glasov Birthe King (Združeno kraljestvo) in Nicos Rangos (Ciper). Novo izbrana uprava je imela svoj prvi sestanek že dan po kongresu, saj je problemov, ki jih je treba razrešiti, dosti.

Po kongresu je Giancarlo Morolli predstavil prve rezultate projekta Kako obrniti smer (smer v filateliji je ta hip obrnjena navzdol, zato bi jo radi obrnili), ki pa za enkrat kažejo samo trenutno stanje v nacionalnih filatelističnih zvezah v Evropi. Kako probleme rešiti, pa je še vedno vprašanje, ki ostaja.

Člani nove uprave FEPA. Od leve: Bojan Bračič, Alfred Kunz, Jose Ramon Moreno, Birthe King, Giancarlo Morolli in Nicos Rangos (foto: J. Maras).

Brigita Žitko Napiši pismo!

Tisti teden smo v našem razredu posvetili kar nekaj časa pogovoru o tem, kakšno je bilo življenje ljudi nekoč. Ena izmed stvari, ki nas je zanimala, je bila tudi, kako so se včasih ljudje pogovarjali, če so živeli daleč narazen, ko še ni bilo telefonov.

Ugotovili smo, da je bilo pisanje pisem veliko bolj pogosto in potrebno.

Zelo malo učencev je že kdaj videlo pismo v nabiralniku; s tem mislim na pravo pismo in ne samo na ovojnico z obvestilom ali položnico. Tako sem se spomnila na gospoda, ki je enkrat že prišel k meni v razred in predstavil svoj hobi. Zdelo se mi dobra ideja, saj bi filatelija (pa zbirateljstvo nasploh) lahko bila krasna povezava z našo temo. Gospod Veselko Guštin se je povabilu takoj odzval.

Pri delavnici sta sodelovala oba druga razreda. Tisti dan je bilo poskrbljeno za vse: dobili so pisemske ovojnice, papir in izbrali so znamko (darilo Pošte Slovenije). Učencem smo najprej povedali, kaj pismo sploh je, kakšna pisma in razglednice so včasih pisali. Otrokom je bilo zelo zanimivo tudi to, kako so pisma prišla od pošiljatelja do naslovnika. Poleg vseh zanimivosti, ki so bila otrokom povedana, so nekaj slišali o samem razvoju pošte in različnih vrstah pisem. Učencem je bilo najbolj všeč to, da so si dejansko lahko ogledali, otipali, morda celo prebrali različne primere pisem, razglednic, dopisnic. Pokazali smo jim nekaj zelo starih in posebnih pisem. Kako pomembno se jim je zdelo, da so lahko kaj takega prijeli v roke. Izvedeli so tudi veliko o znamkah, videli kar nekaj različnih znamk in se naučili, da pravi zbiratelji znamk nikoli ne odstrižejo ali odtrgajo s pisem ali razglednic – še posebno, če so ta pisma stara.

Ko so si ogledali vse to, so se preizkusili v pisanju pisma. S pomočjo učiteljic so se naučili, kam in kako napisati naslov na pisemsko ovojnico. Najtežje je bilo spomniti se pravega naslova in poštne številke. Učenci so pisali tistemu, kateremu so želeli. Izbrali so si tudi znamko, brez katere pismo pač ne more priti na dani naslov. V zvezi s to znamko so še nekaj narisali na ovojnico. Učenci so pri pisanju pisem in okraševanju pisemskih ovojnic neznansko uživali in ob koncu delavnice smo izbrali najlepše okrašeno ovojnico.

Komu pisati, pa kam napisati naslov, pa kako znamko prilepiti,...

Njihova pisma smo odneseli na pošto, da so jih odposlali. Učenci so komaj čakali, da jih bodo pričakala v domačih nabiralnikih. Tista sreda je bila res prav posebno doživetje. Učenci si bodo to izkušnjo za gotovo zapomnili, saj je marsikdo izmed njih takrat napisal

svoje prvo pismo. Z nasmehom na obrazu so nam čez nekaj dni prišli povedati, da so resnično dobili svoja pisma domov. Učenci in učiteljice smo uživali in izvedeli veliko novega in zanimivega. Morda je delavnica navdušila katerega izmed učencev, da bo tudi sam postal pravi zbiratelj znamk in da bo bolj pogosto pisal pisma.

Moje prvo pismo.

Epilog.

Na FEPA seminarju letos oktobra v Budimpešti smo slišali vprašanje: Kako (v filateliji) obrniti smer? Vemo, da zadnja leta članstvo v filatelističnih organizacijah nezadržno pada, da je čedalje več starejših (nad 60) let, da je filatelija v krizi. Pa je res?

Pogled na obe sliki nam daje odgovor, začetni moramo pri mladini. Že pri otrocih moramo vzbuditi občutek za pismo, za komuniciranje s pismom, izmenjavo znamk s partnerji po svetu. Delavnico Napiši pismo izvajamo že vrsto let v knjižnicah in šolah, predvsem z otroci.

V Filatelističnem društvu (FD) Ljubljana se lahko pohvalimo, da smo v letu 2013 pridobili 10 novih članov. To je izredno veliko, saj vemo, da je nove člane težko dobiti. Kako smo jih privabili? Ne bom se hvalil, a največ je mojih znancev in prijateljev. Torej začnimo iskati zbiralce okrog sebe, prija-

telje, znance in sodelavce. Neobvezno jih povabimo v društvo. Ko bodo videli, da je delo v filatelističnem društvu zanimivo, da se družimo povsem običajni ljudje, da zbiramo vse, kar sodi v filatelijo: znamke, pisma, dopisnice, dokumente, razglednice itd., se nam bodo morda pridružili. Moje trdno prepričanje je, da filatelija že dolgo ni samo ljubosumno skrivanje in »kupčkanje« znamk, ampak tudi druženje med prijatelji, pogovarjanje in odkrivanje novosti, izmenjava izkušenj, obiskovanje razstav in predstavitev znamk. To nam vsem v FD Ljubljana uspeva predvsem s prijateljskim, tolerantnim in tovariškim odnosom, nesebičnostjo, prijaznostjo, da nismo vzvišeni, da včasih komu podarimo njemu ljubo znamko ali razglednico in da se z vsakim pogovarjamo ter ga usmerjamo v njegovem zbiranju. To poslanstvo negujmo tudi naprej!

Še en primer. V letu 2012 smo imeli predstavitev priložnostnega žiga ERK (Elektrotehniške in računalniške konference) v Ljubljani, čeprav je ta običajno v Portorožu. Pošta Slovenije nam je, kot vselej, šla na roko in nam dala v uporabo Atrij na Čopovi 11 v Ljubljani, čudovit (a premalo izkoriščen) prostor. Mimogrede sem predstavitev izkoristil tudi za poslopitev (odhajal sem v pokoj) od svojih sodelavcev iz delovne organizacije. Pripravil sem jim tudi razstavo, ki bi sodila v Odprto filatelijo. Posledica tega je bila, da so se kolegi navdušili nad filatelijo in nad Atrijem. Letos bomo tam praznovali Alumni (diplomiranci) Fakultete za računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani. Čudovito! Pa tudi razstavo na temo računalništva bomo pripravili. Morda bo vse to pomagalo, da dobimo zopet nekaj novih članov ...

Veselko Guštin

Srečko Beričič

110. obletnica rojstva dr. Pavla Blaznika (1903 - 1984), prvega predsednika Muzejskega društva Škofja Loka

Muzejsko društvo Škofja Loka in Filatelistično društvo Škofja Loka sta 16. oktobra 2013 v Sokolskem domu v Škofji Loki pripravili spominski Blaznikov večer. Posvečen je bil zgodovinarju dr. Pavlu Blazniku in književniku dr. Tinetu Debeljaku ob 110. obletnici njunega rojstva ter geografu prof. Francu Planini; trem mladostnim prijateljem, pobudnikom ustanovitve loškega muzejskega društva.

Po pozdravnem nagovoru mag. Miha Ješeta, župana občine Škofja Loka, sta Helena Janežič, članica muzejskega društva, in Marija Leskovar, hčerka zgodovinarja dr. Pavla Blaznika, objužali zanimive spomine na očeta in njegove prijatelje iz otroštva in kasnejšega zrelega obdobja, ko so leta 1937 ustanovili Muzejsko društvo Škofja Loka. Dr. Pavle Blaznik je bil njegov prvi predsednik in je društvo vodil kar 38 let. V drugem delu večera so predsednik muzejskega društva mag. Aleksander Igličar, pobudnik aleje Pavle Florjančič in akademski kipar Metod Frlic predstavili Vodnik po aleji znamenitih Ločanov. Slednji

je v bronu upodobil devet znamenitih mož, med njimi že omenjene kulturne in domoznanske osebnosti.

V zaključnem delu večera je avtor tega zapisa v imenu Filatelističnega društva Škofja Loka predstavil filatelistične

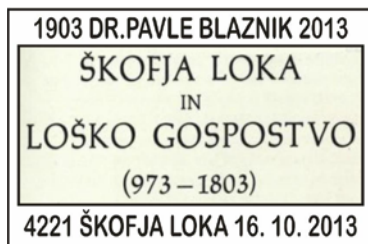

Razstava je postavljena - ekipa po opravljenem delu; na levi J. Cerkvenik.

zbirke dr. Janeza Cerkvénika Muzejski eksponati in kulturna dediščina. Filatelistična zbirka, ki obsega 240 razstavnih listov, s pestrim filatelističnim gradivom predstavlja poštne razglednice Škofje Loke, nastanek muzejskega društva v Škofji Loki, škofjeloški pasijon, čipkarstvo in narodne noše, muzejske eksponate, gradove na Slovenskem, poštne znamke Lovrenca Koširja, prve slovenske znamke - Verigarje in poštne žige Škofje Loke od predfilatelističnega obdobja vse do danes.

Na izpostavljenem okencu Pošte Slovenije je bila na razpolago priložnostna poštna dopisnica loškega filatelističnega društva z dotiskom fotografij treh kipov omenjenih soustanoviteljev loškega muzejskega društva. S priložno-

stnim poštnim žigom so loški filatelisti zaznamovali obletnico rojstva dr. Pavla Blaznika in faksimile naslova njegove

zgodovinske knjige Škofja Loka in loško gospostvo (973–1803). Letos mineva 1040 let od nastanka in 210 let od konca loškega gospostva.

Na prošnjo vodstva Sokolskega doma smo filatelistično razstavo od 23. oktobra podaljšali na 30. oktober 2013.

Gospod išče partnerja za menjavo. Ponuja predvsem gradivo nemških ozemelj, išče pa Slovenijo in Jugoslavijo po seznamu. Obvlada slovenščino, ki bi jo rad izpoplnil. Poleg tega govori tudi angleško.

Stefan Tischner
Mariental 6
DE 99817 Eisenach, Nemčija
e-naslov: asztalos@web.de

Nova knjiga Ivana Turka – TEORETIČNI TEMELJI FILATELIJE

FD Ljubljana je izdalo knjigo Ivana Turka z naslovom Teoretični temelji filatelije. V knjigi formata A5 je avtor na preko 200 straneh podal svoja dolgotrna spoznanja o filateliji. Cena knjige je 20 evrov + 1 evro (po povzetju 5 evrov)

za stroške pošiljanja. Knjigo dobite pri blagajniku društva Boštjanu Petauerju, P. P. 2406, 1001 Ljubljana. Dodatne informacije na e-mail:

bostjan.petauer@siol.net.

Bojan Bračić Tudi to je (bila) filatelija

Od tega, kar bom opisal, je že 46 let. Takrat elektronika, ki danes omogoča enostaven kontakt s komerkoli v svetu, še ni bila tako dostopna in smo se morali znajti drugače.

V tretjem razredu gimnazije sem imel sošolca, ki je bil nad filatelijo ravno tako navdušen kot jaz. Oba sva zbirala domače, takrat jugoslovanske znamke, kot je to običaj, poleg tega pa sva tekmovala, kdo bo zbral znamke iz več različnih držav sveta. Zaradi tega sva bila nena doma najboljša v razredu pri zemljepisu, ker smo takrat obravnavali geografijo sveta. Bila sva na tekočem s spremembami v Afriki, osamosvajanjem kolonij, poznala sva glavna in druga večja mesta v različnih državah, ker je največ žigosanih znamk nosilo njihova imena. Poleg tega sva z motivi na znamkah mimorede spoznavala njihov živalski in rastlinski svet, kralje, predsednike in različne druge stvari. Da sva po zaslugi filatelije dobila kako boljšo oceno, ni presenečenje.

Iskanje pri starejših kolegih na društvenih sestankih (jaz sem že bil član FDM), na večjih srečanjih, v filatelistični trgovini v Ljubljani ter dopisovanje z zbiralci iz tujine je izpopolnjevalo najini zbirki. Nikakor pa nisva mogla priti do znamk himalajskih držav Butan in Nepal.

V tistem času je Leksikografski zavod iz Zagreba izdal Veliki atlas sveta, v katerem so bili poleg zemljevidov tudi opis posameznih držav. Tu sva izvedela za imeni takratnih vladarjev omenjenih držav. Ker tam nisva poznala nikogar drugega, sva se odločila pisati kralju Mahendri Bir Bikramu v Nepal in maharadži Jigme Dorji Wangchuku v Butan.

V pismu, napisanem v angleškem jeziku, sva pojasnila, da sva mlada filatelista, ki nikakor ne moreva dobiti znamk iz njihovih držav, zato jim piševa, ker tam pač ne pozna nikogar drugega. Prosila sva za kakšno znamko, v pismo pa sva dodala dve seriji jugoslovanskih znamk: insekte iz leta 1966 in cvetje iz leta 1965.

Prvo pismo, poslano v Nepal, se je

80 let filatelističnega društva v Mariboru

Kot je bilo objavljeno že v prejšnji številki Nove filatelije, smo v Mariboru proslavili 80. obletnico ustanovitve Filatelističnega kluba v Mariboru. Društvo (klub) je kasneje večkrat spremenilo ime (Prvi Filatelistični klub v Mariboru, Društvo filatelistov Maribor), posamezniki so za določen čas ustano-

vili tudi vzporedna društva (od 1937 do 1941 so bila v Mariboru celo tri društva, od 1982 do 2009 dve), toda vsi so se nazadnje vrnili k »staremu«
društvu, ki nosi od leta 1959 ime Filatelistično društvo Maribor. Tako z gotovostjo ugotavljamo, da smo najstarejše še delujoče društvo v Sloveniji. Razstava, ki smo je ob tem odprli 6. novembra 2013 v Knjižničnem razstavišču Univerzitetne knjižnice Maribor, je po prvih odzivih sodeč nadse uspešna. Obisk na odprtju je bil nad pričakovanji. Mogoče je k temu prispevala oddaja Radijska delavnica znancev, ki je bila dva dni prej na Radiu Maribor, v kateri smo celo uro kramljali o mariborskem društvu in o filateliji nasploh Marjan Merkač iz KFD, predsednik FZS Peter Suhadolc (sodeloval je iz koprskega studia) ter Staša Bračič, Igor Lesar in Bojan Bračič iz FDM. Oddajo je pripravil in povezoval novinar in urednik Tone Petelinšek. Digitalno kopijo oddaje najdete na [http://4d.](http://4d.rtvlo.si/arhiv/radijska-delavnica-znancev/174245846)

rtvlo.si/arhiv/radijska-delavnica-znancev/174245846.

Nekateri so si razstavo v miru ogledali že pred odprtjem (foto: B. Bračič)

Odprte razstave je poleg ravnateljice knjižnice in predsednika FZS počastil tudi mariborski župan. Kulturni program je po običaju prispeval Igor Bračič – Sadež, tokrat s prijateljema Ano Marijo Mitič in Vidom Draslerjem; skupaj so izvedli nekaj njegovih avtorskih skladb (Megla, Konec) iz repertoarja skupine Gore in priredbo skladbe Dej mi mal Sheryl Crow. Povezovalka programa Staša je ob tem ugotovila, da jubileje skupaj z društvom praznuje tudi

Ana Maria, Vid, Staša, Igor in predsednik FDM B. Bračič; v ozadju T. Petek (foto: B. Šenet)

Razstava je že ob odprtju dosegla prvega od namenov postavitve, nekaj obiskovalcev je posredovalo podatke o do sedaj neznanih detajlih iz zgodovine društva, poleg tega smo dobili nekaj interesentov za članstvo v društvu. Razstava je bila odprta do 30. novembra, zato sem prepričan, da smo se uspeli mariborski filatelisti dobro predstaviti velikemu delu Mariborčanov, pa tudi drugim obiskovalcem knjižnice, kar je bil drugi od namenov razstave. Tretjega, primerno praznovanje jubileja, smo seveda opravili z odliko.

Igor, saj je prvič javno nastopil s svojo skladbo Filatelist na odprtju razstave ob 60-letnici društva.

Staša Bračič, Peter Suhadolc, predsednik FZS, Bojan Bračič, predsednik FDM, Zdenka Petermanec, ravnateljica Univerzitetne knjižnice Maribor in Andrej Fištravec, župan MO Maribor (foto: B. Šenet).

Filatelistično druženje na pikniku

Novomeški filatelisti smo imeli 6. novembra 2013 piknik. Ob 15. uri smo se zbrali pri Mercatorju v Ločni in v koloni odpeljali proti zidanci g. Draga Dobravca, ki je le nekaj kilometrov iz Novega mesta. Leži na Krški gori, pod vodohramom Cerovci. Gospod Drago je priskrbel prelep prostor za naš piknik.

Uživali smo v lepem razgledu na Novo mesto in okoliške hribe in gričke, se pogovarjali in smejali. Za jedačo in pijačo so poskrbeli člani FD Novo mesto, moja mami pa je spekla kruh. G. Drago nam je pekel meso in kostanj. Izvrstno mu je uspelo. Jedli smo tudi štrudel, pecivo in ostale dobrote, ki so jih napekle žene filatelistov. To je bila njihova vstopnica za piknik.

Piknika se je udeležilo devetnajst ljudi. G. Alojz Tomc, ki ga je organiziral, je pripravil tudi srečelov. Zadelala sem tri enake eseje, ampak sem potem zamenjala za drugačne. Največ srečk sta

kupila g. Petauer in njegova žena, ki sta prišla iz Ljubljane.

Večina si je šla ogledat klet in g. Drago je prinesel vino. Piknik je trajal od treh do sedmih. Jaz sem bila z njim zelo zadovoljna. Opazila sem, da so se tudi drugi imeli zelo lepo. Z očijem sva odšla med zadnjimi, ko je bila že trdna tema.

Lara Kump, 5. a razred,
OŠ Dolenjske Toplice

Udeleženci piknika so se očitno imeli zelo lepo. (foto: D. Dobravec)

Hudiček in angelček v arhivu

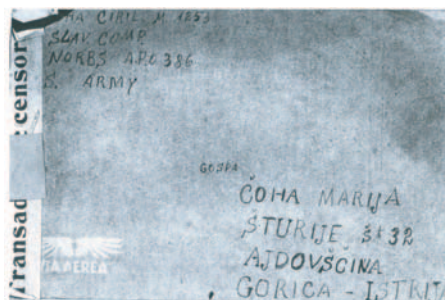
V Dnevniku smo 12. novembra 2013 lahko prebrali: »Kradel dragocene dokumente, prispevek o tem, kako je Tržačan kradel dokumente iz Arhiva v Kopru!« Isto zgodbo smo slišali dan prej na TV Slovenija 1 med Dnevnikom ob 19h. Sam sicer ne zahajam velikokrat v arhive, a moram povedati, da so filatelisti tam kar redni gostje. Povedal bom zgodbo, ki se je meni pripetila. Ne bom zaupal, v katerem arhivu ali muzeju je to bilo, niti za katere materiale je šlo. Moje področje zbiranja je VUJA (Vojna uprava Jugoslovanske armade) na zasedem ozemlju Primorske med letoma 1945 in 1947. Tako sem šel brskat med podatke o delovanju pošte med odredi JA in tedanjo Jugoslavijo. Osebe arhiva mi je dalo spisek materiala in takoj mi je padlo v oči poglavje Cenzurirana pisma. Hopa, to pa mora biti zanimivo! Prosil sem uslužbenko, da mi prinese mape z vsebino. To je bilo nekaj map velikosti A4, debeline približno 5-8 centimetrov. Ko odprem, se mi je pred očmi kar zablskalo. Notri so bile v treh kupih naložene kuverte z vsebino vred. Mislim, da jih je moralo biti kakih 200 v vsaki mapi. Začnem gledati; v glavnem so bila v mapah pisma iz zavezniških enot in taborišč, ali pisma iz zaledja Jugoslavije iz obdobja 1944-46. Vsa

so bila cenzurirana tako od zaveznikov kot od JA in pripravljena za dostavo ljudem na Primorsko. V sobi, kjer sem to gledal, ni bilo kamere, bil sem sam. Pa mi je hudiček

prišepnil: »Kar eno vzami za vzorec, saj se v tem kupu to sploh ne bo opazilo!« Pa si mislim, morda res ne. Potem pa se oglasi druga stran in angelček mi pravi: »Pa ja ne boš tega naredil« SEVEDA NE! sem si rekel in pomislil: »Ni ga pisma na tem svetu, ki bi bilo vredno mojega imena.« Hudička sem nagnal, angelček pa je odletel ...

To svojo zgodbo sem povedal prijatelju Janez Kosu, s katerim se večkrat dobiva na klepetu. Tudi on mi je rekel, da je včasih prišel tak hudiček in ga je nagovoril. Ampak potem sem vedno pomislil: »Kaj če bo te dokumente kdaj kdo rabil? Kakšno ško-do mu bom naredil?«

Zato vsi, ki hodite v muzeje in arhive, ne poslušajte hudička ...

Gospe sem se lepo zahvalil in jo prosil za nekaj č/b fotokopij teh kuvert, ki jih lahko tudi vidite tukaj. Zakaj teh pošiljk JA ni dostavila naslovnikom, ne vem. So pozabili, to zaradi vojnih razmer ni bilo mogoče, so naslovniki odšli, so umrli? Sem pa na tri najdene naslove napisal pismo in prijazno povprašal, če imajo morda še doma kaka pisma. Vedite, da so bili naslovi iz leta 1945. Dobil sem dva odgovora. Enega od Pošte, da se je poštar zelo potrudil poiskati naslovnika, pa ga ni bilo moč najti, drugo pismo mi je bilo vrnejno, češ da je naslovnik »neznan«.

Veselko Guštin

Filatelistični dogodki v letu 2014

V današnjem času elektronike vesti sicer potujejo zelo hitro in so na voljo množici interesentov, pa vendar ni slabo, če po vzoru prejšnjih let prikažemo večino že danes znanih filatelističnih dogodkov v prihodnjem letu tudi na papirju. Pregled vsebuje osnovne informacije o dogodku in sem ga pripravil po vzorcu, ki ga je vpeljal Robert Jordan. Podatki o dogodkih so objavljeni tudi na spletnih straneh Zveze www.fzs.si. Za vsa obvestila o morebitnih drugih zanimivih dogodkih, ki jih v pregledu pogrešate in za njih veste, prosimo, pošljite kratko obvestilo z osnovnimi podatki skrbniku spletne strani FZS Igorju Pircu in uredniku Nove filatelije Bojanu Bračiču. Objavljeni bodo v naslednji številki Nove filatelije, na spletišču zveze pa seveda tekoče, kot jih bomo prejeli.

SVEČAN - FEBRUAR

- 22. februar; sobota: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

SUŠEC - MAREC

- 6. do 8. marec, četrtek – sobota: Mednarodna filatelistična borza na sejmišču MOC v Münchnu. Več informacij na www.briefmarken-messe.de.
- 8. marec, sobota: FD Novo mesto prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu. Informacije in rezervacije: Franc Klemenčič, 07/30 21 180 ali 031/808 479, franc_klemencic3@t-2.net.
- 16. marec, nedelja: FD Maribor prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v gostišču Taborka, zraven športne dvorane Tabor v Mariboru. Informacije in rezervacije: Igor Lesar, 02/420 56 15, 040/546 155 ali igor.lesar@guest.arnes.si.
- 18. do 28. marec: Maksi Ravne, filatelistična razstava (maksimafilija in kartofilija) v Ravnah na Koroškem. Več informacij Marjan Merkač marjan.merkac@siol.net.
- 27. do 29. marec, četrtek - sobota: 8. mednarodni sejem zbirateljev Collecta 2014 v prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Več informacij na www.collecta.si.

MALI TRAVEN - APRIL

- 12. april, sobota: DZ Verigar prireja mednarodno srečanje od 9. do 14. ure v Restoraciji Štefančič v blagovnici Brežice. Informacije in rezervacije: Vekoslav Krahulec, 07/49 93 315 ali veko.krahulec@siol.net.
- 9. do 12. april; sredo – sobota; Ljubljana 2014, 5. državna filatelistična razstava v atriju Pošte Slovenije, Čopova 13, Ljubljana. Več informacij komisar Boštjan Petauer, bostjan.petauer@siol.net in spletna stran FZS www.fzs.si.
- 26. april, sobota: DZ Ajdovščina - Nova Gorica prireja mednarodno srečanje od 8. do 13. ure v avli Dvorane prve slovenske vlade v Ajdovščini. Prijave: Aleš Breclj, 041/601 205 ali ales.brecelj1@siol.net
- 25. do 27. april, petek – nedelja: Hunfila 2014, Debrecen, Madžarska. Več informacij pri komisarju razstave Lojzetu Tomcu alozjz.tomc1@t-2.net.

VELIKI TRAVEN - MAJ

- 17. maj, sobota: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.
- 31. maj, sobota: FD Trbovlje prireja tradicionalno srečanje od 9. do 14. ure v dvorani MC Trbovlje, Ul. 1. julija 18, Trbovlje. Informacije in rezervacije: Robert Jordan, 03/563 36 78 ali fd.trbovlje@gmail.com.

ROŽNIK – JUNIJ

- 14. do 22. junij: Planet Timbre, Pariz, Evropska filatelistična razstava. Več informacij pri komisarju Veniju Ferantu, veni.ferant@gmail.com.
- 16. do 30. junij: Lokafila 2014, Več informacij FD Lovro Košir, Škofja Loka, srecko.bericic@yahoo.com.

VELIKI SRPAN – AVGUST

- 7. do 12. avgust: Svetovna filatelistična razstava Philakorea 2014, Seoul. Več informacij pri komisarju Petru Suhadolcu, peter.suhadolc@gmail.com.

KIMAVEC – SEPTEMBER

- 12. do 14. september, petek - nedelja: Mednarodna razstava Alpe Jadran filatelija v Luganu, Švica. Informacije pri komisarju Veselku Guštinu veselko.gustin@gmail.com.
- 13. september, sobota: FD Novo mesto prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu. Informacije in rezervacije: Franc Klemenčič, 07/30 21 180 ali 031/808 479. franc_klamencic3@t-2.net.

VINOTOK – OKTOBER

- 11. oktober, sobota: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.
- 26. oktober, sobota: FD Maribor prireja mednarodno srečanje od 8. do 14. ure v gostišču Taborka zraven športne dvorane Tabor v Mariboru. Informacije in rezervacije: Igor Lesar, 02/420 56 15, 040/546 155 ali igor.lesar@guest.arnes.si.

LISTOPAD – NOVEMBER

- 15. november, sobota: DZ Ajdovščina - Nova Gorica prireja mednarodno srečanje od 8. do 13. ure v avli Dvorane prve slovenske vlade v Ajdovščini. Prijave: Aleš Brecelj, 041/601 205 ali ales.brecelj1@iol.net

GRUDEN – DECEMBER

- 13. december, sobota: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

Smernice za ocenjevanje odprte filatelije

1: Tekmovalni eksponati

Te **smernice** so namenjene razredu Odprta filatelija, da bi bile v pomoč žiriji pri oceni posameznih eksponatov in razstavljavcem pri razvoju svojih eksponatov.

2: Pravila

Namen Odprte filatelije je razširiti območje razstavljanja in dovoliti filatelistem, da vnesejo v eksponat gradivo iz ostalih zbirateljskih območij, ki naj podpira in omogoči razumevanje prikazanega filatelističnega gradiva.

Nudi priložnost, da se predstavi širina opravljenega raziskovanja s prikazom filatelističnega gradiva v njegovih kulturnih, socialnih, industrijskih, trgovskih in drugih vidikih, in da se tako prikaže široko in poglobljeno poznavanje teme.

S tem, da omogoča rabo iz razširjenega območja gradiva, ima Odprta filatelija še dodaten namen pridobiti nove zbiralce za večino in veselje razstavljanja in dokazati vablјivost tega konjička.

2.1 Filatelistično gradivo mora obsegati vsaj 50% eksponata.

2.2 Ne zahteva se, da obseg nefilatelističnega gradiva zajema polovico eksponata, vendar raznolikost nefilatelističnega gradiva vsekakor vpliva na oceno pri kriterijih Obdelava in Gradivo.

3: Principi sestave eksponata

Eksponati Odprte filatelije prikazujejo dvojni vidik filatelističnega in nefilatelističnega gradiva. Eksponat mora razviti izbrano temo domišljeno in kreativno.

Eksponati Odprte filatelije lahko vsebujejo:

3.1 Vse vrste filatelističnega gradiva, ki je vključeno v ostale razstavne razrede (glej SREVe).

3.2 Nefilatelistično gradivo lahko vsebuje vse vrste primerkov razen tistih, ki so nevarni in prepovedani. Nefilatelistično gradivo mora biti relevantno za izbrano temo in mora pomagati temo primerno prikazati.

3.3 Eksponat Odprte filatelije mora prikazati razvoj izbrane teme domišljeno in kreativno.

3.4 Filatelistični primerki morajo biti opisani s primernim besedilom, tako kot v podobnih tradicionalnih, poštno-zgodovinskih, tematskih in drugih eksponatih.

3.5 Nefilatelistični primerki morajo biti opisani, biti relevantni in pomagati pri razvoju eksponata.

3.6 Eksponati so lahko načrtovani kronološko, geografsko, ali na katerikoli način, za katerega razstavljavec meni, da je primeren.

4: Kriteriji pri ocenjevanju in sojenju eksponatov

4.1 Pomembnost razumevanja eksponata Odprte filatelije lahko pomeni, da je potrebno besedilo prisotno zato, da nudi za izbrano temo informacije iz ozadja. Vsekakor morajo biti vsa besedila strnjena in jasna. Nefilatelistično gradivo mora izboljšati tako razumevanje teme odprte filatelije kot privlačnost eksponata.

4.2 Eksponate Odprte filatelije bodo sodili na svojih področjih priznani strokovnjaki.

5: Obdelava in pomembnost

5.1 Skupno 10 točk naj se dodeli kriteriju Naslov in načrt, odnosu med naslovom eksponata in njegovo zgodbo ter njegovo strukturo načrta.

Obdelava in pomembnost			30
	Naslov in načrt	10	
	Filatelistična obdelava	5	
	Nefilatelistična obdelava	5	
	Filatelistična pomembnost	5	
	Nefilatelistična pomembnost	5	
Znanje in raziskovanje			35
	Filatelistično znanje in raziskovanje	20	
	Nefilatelistično znanje in raziskovanje	15	
Gradivo			30
	Ohranjenost	10	
	Redkost	20	
Prikaz			5
Skupno			100

Vsi eksponati Odrpte filatelije morajo vsebovati Uvodno oziroma Naslovno stran, ki naj prikazuje:

- Namen eksponata.
- Relevantno splošno informacijo o temi, ki jo eksponat obravnava.
- Načrt, ki naj pojasnjuje razvoj eksponata. Načrt naj ne vsebuje obsežnega besedila, temveč logično razdelitev teme v oddelke, kar naj nudi žiriji in obiskovalcem predstavo o vsebini eksponata.
- Namig na osebno raziskavo.
- Literaturo, uporabljeno pri pripravi eksponata.

Dobro premišljena uvodna stran bo v pomoč tako razstavljavcu kot tudi sodnikom, kolegom razstavljavcem in obiskovalcem.

5.2 Skupno 30 točk se lahko podeli kriterijema Obdelava in Pomembnost.

5.3 Točke za kriterij Obdelava se razdelijo tako: pet točk filatelistični in pet točk nefilatelistični obdelavi.

5.4 Podobno se razdelijo točke za kriterij Pomembnost: pet točk filatelistični in pet točk nefilatelistični pomembnosti.

6: Znanje in raziskava

6.1 Raziskava naj bo pojmovana v širšem pomenu besede in prikazuje navadno razstavljavčevo poglobljeno poznavanje teme.

To poznavanje je dokumentirano z izbiro gradiva in rabo kratkega in zadostnega besedila.

6.2 Skupno 35 točk se lahko podeli kriteriju Znanje in raziskava.

6.3 Teh 35 točk je razdeljenih tako: 20 točk za filatelistično znanje in raziskavo ter 15 točk za nefilatelistično znanje in raziskavo.

7: Ohranjenost in redkost

7.1 Skupno 30 točk se lahko podeli kriteriju Ohranjenost in redkost.

7.1.1 Teh 30 točk je razdeljenih tako:

10 točk za kriterij Ohranjenost tako filatelističnega kot nefilatelističnega gradiva, in 20 točk za kriterij Redkost tako filatelističnega kot nefilatelističnega gradiva.

7.1.2 Preslikava naj bo vsaj za 25% različna od velikosti od originala.

7.2 Filatelistično gradivo:

7.2.1 Vse filatelistično gradivo mora biti originalno.

7.3 Nefilatelistično gradivo:

7.3.1 Vse nefilatelistično gradivo, vključno s fotografijami, mora biti, če je le možno, originalno.

7.3.2 Pričakuje se, da bo razstavlja-vec z rabo nefilatelističnega gradiva izrabil ponujene možnosti pri razvoju teme in da bo pri tem uporabil raznovrstno nefilatelistično gradivo, ne le razglednice in drugo slikovno gradivo.

8: Prikaz

8.1 Važen je dober prikaz, ki velja do 5 točk. Ekspонат mora biti očesu dopadljiv. Vsak list v vsakem oknu, kot tudi splošen vtis ekspozata, naj bo dobro uravnotežen.

8.2 Zaradi po navadi velikih ali nenavadnih mer nefilatelističnega gradiva je uporaba A3 listov velikokrat prednost, da se tako doseže privlačnost prikaza.

8.3 Nefilatelistično gradivo ne sme presegati 5 mm debeline, da ga je tako možno razstaviti v standardnih razstavnih vitrinah.

9: Nagrade

9.1 Vse ekspozate se bo ocenilo z dodelitvijo točk vsakemu od zgoraj navedenih kriterijev.

9.2 Nagrado predstavljajo točke (od 60 do 100) in trofejna kolajna ali nagradni atest. FIP kolajn se ne bo podelilo, bo se pa vpisalo rezultate v FIP almanaha. Diplomato za sodelovanje se bo podelilo tistim ekspozantom, ki bodo dosegli manj kot 60 točk.

9.3 Petvitrinski ekspozat v Odprti filateliji, ki je dosegel 85 ali več točk na FIP razstavi v zadnjih desetih letih, se lahko prikaže v osmih vitrinah od 72. FIP kongresa v Džakarti, 24. junija 2012, dalje.

9.4 V primeru nesoglasja o besedilu, ki bi nastalo zaradi prevajanja, je mero-dajno angleško besedilo.

Eno od najpomembnejših ciljev Odprte filatelije je spodbujanje zbirateljstva.

©FIP. V slovenščino prevedel: Peter Suhadolc, oktober 2013.

Nagradna križanka

Na prejšnjo ugankarsko razvedrilo smo dobili nekaj manj (pravilnih) odgovorov, zato smo tokrat izžrebali samo eno nagrajenko. To je Lucija Žižmond iz Črnuč. Obljubljene eseje in dodatno nagrado, maksimum karto z mariborskim mostom stoletnikom, ji je prinesel pismonoša.

Tokrat je drugič pred vami križanka. Kot rešitev velja geslo (puščica) pod sliko. Rešitev (geslo) pošljite najpozneje do konca januarja 2014 na naslov Zvezze. Nagrade bo doniral sestavlja-vec križanke.

Manj znane besede: OBOIS Sappron, saksofonist; AAD Amino adipinska kislina.

				NOTER	SEVERNA IN JUŽNA	TRGOVI- NA Z VINOM	DUŠEVNI BOLNIK	Ž. IME	JEČARKE	ORGANI VIDA KRAVICA	↵
			DESCART HEGEL MARK								
			UGANKA								↘
			TUJE M. IME						KT		HITER PREMIK
PRED- LOG		ČASTNI ČL. FZS PEREIRA	RIBJI JAJČECI	UM. JEZIK ČAST IN ...				MATEM. NEZNA KA			
PROJE- KTOR								CIGARET. OGOREK			
OGLAS LUTRA LUTRA								ALO ... AMINO ADP. KIS.			
↳					PLAČILO NA RAČUN	IGRA S KARTAMI					
KONJSKI LASJE						SAKSOF. SAPPRON	SPIS SIROTA				NICK NOLTE
SAMOG- LASNIKA			HARMO- NIKA								
POLMER		SLOVNI- ČNO ŠTEVILO	IME	ENA IN DRUGA HOXHA				TKANINA ZA PODLOGE	NEZNA- NEC OČAK		
JELENJE MESO											↘
ISTO									INČ		SESTAVIL BOJAN BRAČIČ
VAS NA HRVAŠKEM											MELIŠČE
KILOGRAM											
SPETI LASJE					↘	KARDELJ EDI			ITA. TOV. KAMION. EDEN		
DENAR PO ŠTAJERSKO											
POVRŠINSKA MERA							KRALJEVIČ IZ MAHABHARATE				

Najlepši trenutki na osebnih poštних znamkah!

OSEBNE POŠTNE ZNAMKE

Osebna poštna znamka je storitev Pošte Slovenije, ki omogoča izdelavo osebne poštne znamke s poljubnim motivom znotraj okvirja. Naredite si posebno poštno znamko tudi vi.

**Info & naročila: www.posta.si,
osebne.znamke@posta.si ali 02 449 22 44.**

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
POŠTA IN FINANCE